Üksiknumber 6 senti.

JÄRWA TEATAJA

Järwamaa häälekandja.

Toimetus ja talitus: Paides, Pikk 2, telef. 101, pk. 20. Talitus avatud igal äripäeval kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Abitalitus Tapal, Esplanaadi 2, telef. 78, pk. 33.

Ilmub kolm korda nädalas: igal esmaspäeval, keskнädalal ja reedel.
Kaasandeks alandat. hinnaga põllumajanduslik ajakiri „Eesti Talu".
Väljaandja: Üsaldusühing „Järva Kirjastus".
Tegev- ja vastutav toimetaja Johannes Kaup.

„Järva Teataja" tellimishinnad:

		„Tõusv. Noor."	„Eesti Taluga"
1 kuu	Kr. 0.65		
3 kuud	„ 1.90	Kr. 2.20	Kr. 2.10
6 kuud	„ 3.70	„ 4.30	„ 4.10
12 kuud	„ 7.—	„ 8.20	„ 7.75

Tellimisi võetakse vastu alates iga kuu 1. või 15. kuupäevast.

Kuulutushinnad:
Esimesel leheküljel 10 s. ja tekstis 12 s. veerumm. Viimasel küljel 5 senti millimeeter kuulutusveerul. Kuulutusi ja käsikirju võetakse vastu kella 9-ni igal lehe ilmumise eelpäeval.
Aadressi muutmine 25 senti.

Nr. 140. Paides, esmaspäeval 5. detsembril, 1938. aastal. 13. aastakäik.

Raamatunädal – mõtete külvinädal.

„Keeli võib küll suus olla palju, kuid minul on ainult üks keel suus ja üks meel südames.

Võib-olla on nüüd algava raamatunädala puhul veel paljugi neid, kes küsivad, milleks on seda nädalat tarvis. Raamatu tähtsust õpitakse tundma juba koolis ja et seda tuntakse, seda näitab see, et raamatuid ostetakse — ja milleks siis see nädal veel?

Seesugune küsimus näitaks kõigepealt nagu rahulolemist kujunenud ja praegu valitseva olukorraga. Kuid kui oletaksimegi, et meie raamatu tarvitatavuse mõttes kõik oleks parimas korras, siis juba üksi seepärast ei võiks lasta käsi loiult rüppe, et iga seisak tähendab ajast mahajäämist. Ka siis peaksime ikkagi olema valvel ja tegema, mis tarvis, et saaks jatkuda vajalik edu. Kuid tegelikult pole aga olukord meil kaugeltki säärane, et võiksime ses suhtes olla muretud. Ei ole see meil hea, ega pole ka mujal. Viimastel päevadel, raamatu-nädala lähenemisel on juba ajakirjanduses hinnatud meie raamatukogude olukorda ja leitud see olevat nii mitmetigi ebarahuldav. Selle küsimuse juures siin meie ei peatu pikemalt, kuna see peale kõige on ka tuttav kõigile meie tõsistele raamatusõpradele.

Nii nagu meie möödunud raamatu-aasta, nii ka meie esimene raamatu-nädal pole meil mõni omapärane leiutus. Ka sihid ja mõtted pole kohalikud, vaid selliste ürituste raamides lahendatakse sellekohaseid küsimusi paljudes maades, eriti aga just sellistes, milliseid meie sageli oleme võtnud eeskujumaana. Nii peetakse Soomes iga aasta oktoobrikuus raamatunädalat, Saksamaal lõppes raamatunädal neil päevil. Selle juures on huvitav märkida, et tänavune Saksa raamatunädal teostus hüüdsõna all „Relv ja raamat käsikäes", milline loosung esines ka meie raamatuaasta loosungite hulgas.

Meie teame kõik, et see pole tühipaljas sõnakõlks, kui väidetakse, et vaim on see, mis teeb rahva tugevaks. Rahvale on tugevust alati tarvis, eriti aga praegusel ajal, kus rahvaste suhtlemises jõud kipub ainuvalitsevana esiplaanile. Ja see vaim, mis teeb rahva tugevaks, on iga rahvaliikme rahvuslik iseteadvus, ta vaimlise arengu kõrge tase, tema kodanikutublidus. Need on kõik omadused, mille arenemisel on raamatul täita peaosa.

Kuid tegelik elu veeretab meile alati ette edasilükkamatuid ülesandeid, meie aeg on tulvil suuri sündmusi ja kiireid päevaülesandeid, mis kõik suruvad paratamatult teisele plaanile kõik, mida on vähegi võimalik edasi lükata. Nii kaovad päevad ja nädalad, isegi kuud ja meie leiame, et elu nagu ei anna kunagi mahti pühendada meie mõtteid ja meie tegusid küsimustele, mis on seotud meie raamatuküsimustega. Nii elu kipub hoopis varju jätma neid küsimusi, milledel siiski on nii suur tähtsus. Ja just selleks siis vajamegi raamatunädalat, et organiseeritud nädalaga reserveerida rahva aega ka nende küsimustega tegelemiseks ja et just selleks ajaks koondada nendele küsimustele kogu avalikkuse tähelepanu.

Mida algav raamatunädal peaks esmajoones andma, see peaks küll olema meie avalikkude raamatukogude tarvitajate arvu suurenemine. Ei kanta pingutusi meie raamatukultuuri tõstmisel mitte ühe osa, vaid kogu rahva pärast. Vastavad andmed näitavad, et maal kasutab raamatukogu ainult keskmiselt 10 prots. kogu elanikkonnast. Kuna maal avalikud raamatukogu on peaaegu ainukesed lugemismaterjali hankimise võimaldajad, siis näeme, et rõhuv enamus seisab raamatutarvitamisest eemal. Seega suure enamuse vaimline edasiarenemine ei käi mitte loomulikku ja kiiremat rada, vaid kaudseid ja vaevalisemaid teid või ei liigu koguni üldse. Milliseks puuduseks see meile on, seda võime võrrelda umbes sellega, kui näiteks meil ainult 10 prots. maalelavatest lastest saaksid osa algkooliharidusest.

Kuna raamatukogude tarvitamine pole meil maal veel üldiseks vajaduseks, siis oleneb sellest omakorda ka meie raamatukogude praegune palju soovida jättev olukord. Kaevatakse aineliste võimaluste puudumise üle, kurdetakse muidki halbu olemasolutingimusi, kuid vaevalt oleks olukord nii paha, kui raamat oleks üldine või vähemalt enamuse vajadus. Kulud raamatukogu ajakohases korras ja sisulises värskuses hoidmiseks ei ole ju nii ülepääsetamatult suured, et nendest ei saadaks üle, kui tegemist oleks mitte ühe elanikkonna osa, vaid üldise vajadusega.

Kui meie tahame oma kultuurilises elus ikka edasi ja ikka kaugemale jõuda, siis peame suutma luua endale olukorra, kus meil eesti keeles on kättesaadavad raamatud kõigilt sisualadelt, kus meil oma kirjanduse abil oleks võimalus saada ja jääda kõigist vaimuväärtusist osasaavaks haritud inimeseks ka nendel, kellel pole olnud võimalusi õppida teisi keeli. K. A. Hindrey romaanis „Nõid" vastab Sakala tark Harivalde Läti Hindrekule teravmeelselt tema mitme keele oskamise puhul, et „Keeli võib suus palju olla, kuid minul on vaid üks keel suus ja üks meel südames". Kuid meie päevil see üks keel peab omama ka küllaldase kirjanduse, et veel võida vastata võõrale nõnda iseteadvalt. Keele tähtsus oleneb sellest vaimuvara hulgast, mis on kättesaadav selle kaudu.

Meie raamatuturule ja kirjanduslikule loomingule loomulikuma ja tugevama kandepinna loomine peaks algama õieti meie raamatutarvitajate arvu suurendamisega. Raamatukogud peavad võitma omale lugejateks kogu rahva, siis saavad tugevaks ka raamatukogud ja kasvab raamatute levik. Ning siis rahvas suudaks kanda ka kirjandust, mis oleks talle kasuks ja oleks talle auks.

Meie kõik teame seda, et iga hea taim vajab hoolitsemist, kuna umbrohi kasvab ka ilma hoolitsemata. Sama on lugu ka vaimlisel alal. Põldudele, millest meie soovime saada head saaki, peame igal aastal külima seemet. Selliseks külvamiseks vaimlisele põllule peavad kujunema ka meie raamatunädalad. Loome endale iga-aastase vaimlise külvinädala, korraldame mõtete külvamist rahva sekka, harime põldu selle seemne soodsaks idanemiseks ja kasvamiseks ja hea ja väärtuslik vili ei jää siis tulemata.

Juhan Jaik.

Rahvarohke raamatunädala aktus Türil.

Pühapäeval toimus Türi wab. tuletõrjeühingu saalis kohaliku Raamatu-nädala toimkonna korraldusel Raamatu-nädala pidulik awaaktus.

Aktus algas tuletõrjeühingu puhkpilliideorkestri awamänguga, mille järele aktuse awasõna ütles Türi linnawanem A. Wiirmaa. Selle järele astus kõnetooli kirjanik August Mälk, pidades sütitawa aktusekõne. Kõne lõppedes anncetati kirjanikule lilli. Aktusel esitati kohaliku muusikaseltsi segakoori poolt laule H. Mürgi juhatusel, peale selle oli kawas weel soololaule, deklamatsioone, klawerisoolosid ja massdeklamatsioone. Lõppsõna sisukõlasele ja osawõturohkele aktusele ütles kohaliku toimkonna juhataja prl. M. Reim.

Raamatunädal Järvamaal algas.

Raamatunädala puhul toimusid paljudes Järwamaa keskustes wastawad aktused, millistest üks suuremaid peeti Koerus Arukülas algkooli ruumes.

Aktuse awas Wäinjärwe wallawanem A. Aas. Selle järele esines pikema kõnega teemal „Kirjandus ja ühiskond" Paul Naha Tallinnast. Raamatunädalakohaste kõnedega esinesid weel H. Kallandi, W. Willand ja pr. A. Juura. Aktusel esitati katkendeid teostest M. Metsanurga „Ümera jõel" ja Fr. Tuglase „Wäike Illimar". Kaastegew oli aktusel Koeru meeskoor H. Kõrwitsa juhatusel. Muide sama päewa hommikul awati samades ruumides raamatunäitus, kus esitati üle 200 eksemplari erinewaid raamatuid, millistest osa oli lahkelt kasutamiseks antud kohalike tegelaste poolt, kes omawad eraraamatukogusid. Aktusest kui ka raamatunäitusest oli osawõtt elaw.

Rongi hilinemist põhjustas rike.

Laupäewa hommikul läks Wajangu ja Tamsalu jaamade wahel rikki rongi nr. 413 diiselmootor, mille tagajärjel rong jäi teele. Kuna riket kohapeal ei saadud parandada, kutsuti wälja wedur, millega rong koos reisijatega toimetati kella 6 paiku Tamsalusse tagasi. Eeltoodud rikke tõttu hilines järgmise rongi wäljasaatmine üle 4 tunni. Rongi hilinemise tõttu jõudis suure hilinemisega kohale ka post.

Järwa maanoorte tõhus töökawa.

Maakonnakogu pidas oma esimese koosoleku, missugune kujunes töörohkeks ja kestis 5 tundi.

Järwa Maanoorte ühenduse maakonnakogu esikoosolek toimus möödunud reedel, 2. dets. Paides, Järwa Maanoorte Ühenduse ruumes. Nimetatud koosolekust wõtsid osa kõik maakonnakogu liikmed — Järwa maanoorte wanem agr. H. Lipp, Paide konwendi noortewanem J. Kaup, Koeru konwendi noortewanem H. Kallandi, Türi konwendi noortewanem H. Tawast, Järwa-Jaani konwendi noortewanem E. Runnel, Ambla konw. noortewanem J. Kents, Järwamaa kodumajanduskonsulent prl. M. Mägi, Järwamaa maanoorte instruktor E. Roosaare ja agr. J. Laurits. Põllutöökoja esindajana wõttis koosolekust osa weel Põllutöökoja taimekaswatuse nõunik agr. R. Leetoja — kauaaegne Järwa maakonsulent ja Järwa Maanoorte Ühenduse esimees.

Maakonnakogu koosolekut asus juhatama maak. noortewanem agr. H. Lipp, kes esines kokkutulnuile lühikese kõnega; koosolekut protokollis instruktor E. Roosaare.

Konwentide piirkondades tehtud töödest maanoortega annawad ülewaate konwentide noortewanemad. — Selgub, et Paide konwendis töötab praegu 8 maanoorteringi, Türil 4, Koeru konwendis 5, Järwa-Jaanis 4, Amblas 5. Seega töötawad Järwamaal kokku 26 maanoorteringi. Nimetatud ringid on kõik töötawad ringid ja nende hulka pole arwatud ringe, millised küll kunagi asutatud, kuid mis mitmesugustel põhjustel ei tööta. Erilise takistustegurina maanoorte töös märgitakse juba korduwalt juhtide puudust ja ruumide hankimise raskust.

Nagu aruannetest weel selgub, on kõikides konwentides tehtud hulga sisulist tööd kui ka esinetud awalikult. Eriti tõstetakse esile järgmised ringid: Paide konw. Wiisu-Koordi mnr., Anna mnr. ja Müüsleri mnr., Türi konw. Tõnnasilma Lõõla ja Lokuta mnr., Ambla konw. Tammiku-Kaarewere mnr., Kuru-Jootma mnr. ja Rawa maan. j. mnr.; Koeru konw. Koeru mnr. ja Puhmu mnr.; Järwa-Jaani konw. Lohala, Oeti ja Walasti mnr.

Järwa Maanoorte Ühenduse eruande esitab instruktor E. Roosaare. — Ühenduse suuremaulatuslikuks ettewõtteks oli Järwa Noorsoojuhtide kooli juhtimine ja ülalpidamine. Kool töötas talwe jooksul wiis nädalat keskmiselt 20-ne õpilasega. Lektoritena esinesid Põllutöökoja töötajad, paljud noorsoojuhid ja koolitegelased. Tehe suurema ettewõttena korraldas Ühendus koos Põllutöökoja tõuweiste erinäitusega maakondlikud maanoorte töövõistlused weistehindamises ja -puhastamises, kartulikoorimises ning kõnelemises. Igast wõistlusest wõtsid osa kümmekond wõistlejat — konwentide parimad, saades 200 (!) krooni wäärtuses auhindu. Eriti kõrge oli kõnelejate tase. — Järwamaa põllumajanduse näitusest wõtsid osa ka maanoored, tulles auhindadele. Maanoored korraldasid ka näituse puhul karnewalrongkäigu. Palju peeti kohalikke näitusi ja mitmesuguseid pidusid, eriti lõikuspidusid.

Maanoorte instruktori poolt esitatud tegewuskawa kiidetakse heaks. See on üsna laialdane. — Esmajoones tahab Ühendus oma kaasabi pakkuda konwentide maanoorte ühenduste loomisel, samuti maanoorteringide normaalwõrgu wäljakujundamisel konwentides. Erilist tähelepanu pöörab Ühendus maanoortealalistele hoogtöödele — kana- ja heinaseemne kaswatusele. Teatawasti on hoogtööde paremateie läbiwiijaile maanoortele määratud kokku auhindadeks üks miljon senti! — Ühenduse hooleks jääb ka, peale maanoorteringide ka maanoorte tegelastega sidepidamise, sidet pidada weel teiste organisatsioonide ja asutustega.

Juhtide ettewalmistuseks jätkab tegewust Järwa Noorsoojuhtide kool. — Kuna maanoorte põllumajanduslikud wõistlused ikka enam ja enam pinda wõtawad, siis paratamatult tuleb leida senisest enam teadlikke juhte nende läbiwiimiseks, juhtimiseks ja ja hindamiseks. Selleks otsustati alustada mitmesuguste kutse- ja teiste koolide lõpetanute organiseerimist, et luua kindel, laialdane juhtide kaader maanoortealaliste tööde ja wõistluste läbiwiimiseks. Wastawate oskuste ja teadmiste omandamiseks peeti tarwilikuks korraldada kutsekoolide lõpetanuile wastawad instrueerimiskursused ja kursuste lõpetanuid warustada wastawate tunnistuste ja wolitustega. Juhtide ettewalmistuse alal peeti weel tarwilikuks, et mitmesugused kutse- ja keskkoolid asutaksid koolide juurde maanoorteringid eriülesannetega — warustada nende koolide lõpetajaid peale koolis omandatud teadmiste weel juhiteadmetega ja praktikaga.

Üleriiklikele ja kohalikele aktsioonidele aitawad maanoored jõudumööda kaasa ja wõtawad osa kõigist üleriiklikest kokkutulekuist, kus noored esinewad. Maanoorte ajakirja „Tõusew Noorus" lewitamiseks otsustati wälja kuulutada konwentide- ja ringidewaheline ajakirja tellimise wõistlus Tarwilikuks peetakse maakondliku maanoorte albumi wäljaandmist. Albumi peatoimetajaks walitakse agr. H. Lipp.

Maakondlikke wõistlusi peale ajakirjatellimise wõistluse otsustati wälja kuulutada weel kaks — kirjandite wõistlus ja kodukorrastamise wõistlus. Wiimase wõistluse üldjuhtideks waliti Koeru konw. noortewanem H. Kallandi ja kodumajanduskonsulent prl. M. Mägi.

Ühiskondlikule terwishoiule on meile siiamaani pööratud wähe tähelepanu. Maanoored hakkawad sedagi puudust kõrwaldama. Eriti tuleb propageerida Järwamaal kui saunawaesemas maakonnas saunade asutamist.

Mitmesuguste töömaterjalide — referaatide koostamise jne. otstarbel asutatakse Ühendusele laenu-raamatukogu. Raamatukogu peab populaarteadusliku kirjanduse kõrwal muretsema weel kogu põllumajanduslikku ilukirjandust — kirjandust, kus käsitatakse maaelu (näit. Tammsaare „Tõde ja õigus"). Ka tellitakse Ühendusele kõik Eestis ilmuwad noorsoojakirjad.

Aktiiwsematele Järwa maanoorte tegelastele kawatsetakse organiseerida ekskursioon Soome, et tutwuda sealse maanoorsoo töö tegewusega ning tundma õppida Soome maad ja rahwast. Ekskursiooni kestus oleks 4—5 päewa ja ulatuks wõimaluse korral Lapimaale. — Maanoorte silmaringi laiendamiseks ja waremmainitud eesmärkidel peeti weel soowitawaks toimetada maanoorte wahetamisi Eesti ja Soome wahel.

Laialdase tegewuskawa läbiwiimine nõuab kõigi maanoorte juhtide täit tööjõudu. Seepärast otsustati kantseleilise asjaajamise korraldamiseks palgata koos Paide konwendiga ja konwendi maanoorte ühendusega wastawa praktikaga asjaajaja.

Konwentide tegewuskawade juures peatuwad konwentide noortewanemad. Sisulise töö kõrwal tahetakse rõhku panna ka wälistele esinemistele. Maanoorte hoogtööd on tegewuskawades igal pool esikohal. Konwendid püüawad ka teostada maanoorte organiseerimist senisest suuremal määral, asutades rida uusi ringe. Praegu ongi asutamisel maakonnas kümmetond uut ringi. Eriti on uute ringide asutamine päewakorral Koeru konwendis, kus warsti toimub rida asutamiskoosolekuid.

Kodumajanduskonsulent prl. M. Mägi sõnawõtt — tähelepanu pöörata ka kodumajanduslikkudele küsimustele, leidis üldist heakskiitmist. Kahjuks on aga nõudmine kodumajanduslikku nõuande alal wäga suur ja tööjõudude arw wäga wäike. Peeti soowitawaks, et maanoorte keskorganisatsioon leiaks wõimaluse otsekohe maanoortele kodumajanduslikkude nõuandjate palkamiseks.

Waliti ka Järwa Noorsoojuhtide kooli juhatus: Järwa maawanem J. Kaarlimäe — esimehena, maanõunik W. Tartu — asemikuna, agr. H. Lipp — kooli juhatajana, toimetaja J. Kaup — kooli abijuhatajana, instruktor E. Roosaare — kooli õppejuhina ja juhatuse liikmeiks noortewanemad ja maatulunduskonsulendid H. Kallandi, prl. M. Mägi, J. Kents, E. Runnel, H. Tawast, R. Mullamaa, H. Star ja J. Petter.

Kool töötaks tänawu rändkoolina, peatudes igas konwendis nädala. Siijem oleks weel täienduskursus Paides.

Waidlusteta wõeti koosolekul wastu weel Järwa Maanoorte Ühenduse ja Järwa Noorsoojuhtide Kooli eelarwed.

Koosolek, mis möödus täielikku üksmeele tähe all ja oli töörohke ning sisukas, kestis ligi 5 tundi.

Põllumeestepäev Öötlas.

Pühapäewal toimus Öötla algkooli ruumes Esna põllumeeste seltsi ja Esna haridusseltsi ühisel korraldusel põllumeestepäew. Pikema kõnega esines Järwa maakonsulent agr. H. Lipp teemal „Karjamajanduse küsimusi". Peale eelmärgitu esinesid kõnedega agr. J. Laurits ja J. Kool Tallinnast. Rahwa osawõtt päewast oli ülielaw.

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE HINNAD

Tõus piimasaaduste väljaveos.

Novembris võieksport läks ajutiselt tagasi.

Piimasaaduste väljaweo kontrolljaamas on walminud lõplikud kokkuwõtted wõi, junstu, kondenspiima ja piimapulbri wäljaweo kohta nowembris.

Wäljaweoks kõlblikuks tunnistati nowembris üldse 18.065 tünni wõid. Tegelik wäljawedu oli 17.771 tünni. Sellest läks Saksamaale 10.017 tünni, mis nowembri wõieksportdist moodustab 56,4 proti. Inglismaale läks 7715 tünni ehk 43,4 proti kogu eksportdist, Belgiasse 29 tünni, Kreekasse 2 ja mujale maadesse 8 tünni, mis on kokku 0,2 proti.

M. aasta nowembris lubati wõid wälja wedada 23.150 tünni. Seega wõi eksport k. a. nowembris eelmise aastaga wõrreldes on tagasi läinud 23,2 proti. Käesolewa aasta üheteistkümne kuu jooksul on wõid eksporditud 274.770 tünni, eelmisel aastal sama aja jooksul 245.392 tünni. Tõus tänawu seega 12 protsenti.

Junstu tunnistati wäljaweoks kõlblikuks 15.447 kg. Sellest kwantumist läks Saksamaale 8753 kg ja Am. Ühendriikidesse 245 kg. Kuna 1937. a. nowembris meil junstu eksporditi 25.321 kg, on k. a. nowembris eelmise aastaga wõrreldes wäljawedu kahanenud 64,5 proti. Käesolewa aasta üheteistkümne kuu kogueksport on 177.991 kg eelmise aasta üheteistkümne kuu 238.009 kg wastu. Wähenemine tänawu seega 25,2 proti.

Kondenspiima tunnistati nowembris wäljaweoks kõblikuks 21.410 kg. Tegelik eksport ladude tagawarade arwel oli aga suurem — 25.492 kg. Sellest läks Inglismaale 25.063 kg ja wabalatu 4028 kg. Kuna m. a. nowembris kondenspiima wäljawedu piirdus waid 17.896 kiloga, on tänawu saawutatud 42,4 proti. tõusu. Käesolewa aasta üheteistkümne kuu wäljawedu oli 232.178 kg, 1937. a. samade kuude wäljawedu 216.098 kg.

Piimapulbrit tunnistati nowembris wäljaweoks kõlblikuks 8450 kg. Tegelik eksport oli 11.300 kg, sellest Saksamaale 8300 kg ja Soome 300 kg. Eelmise aasta nowembri wäljawedu oli 9,2 proti. suurem — 12.450 kg. Kuid aasta üheteistkümne kuu jooksul on tänawu piimapulbrit eksporditud 55,8 proti. rohkem kui eelmise aasta samal ajawahemikul. Wastawad arwud on 98.254 kg — 1938. a. ja 63.050 kg — 1937. a.

Linaturul tendents kindel.

Linahindade noteerimiskomisjon 2. detsembril noteeris lina ja taku kokkuostu hindadeks sentides 1 kg, franko kokkuostu ladu, riiklike standardsortide alusel järgmised hinnanormid.

	Wõru-Petseri	Mujal Eestis
R	113	111
OD	104	102
D	95	93
OD	86	84
SOD	77	75
Ö	68	66

Takkude kilo hinnaks jääb 1. sordil 75 s., 2. sordil 65 s. ja 3. sordil 55 senti. Ehitustakud 15—20 senti kilo. Tendents lina- ja takkudehinnaturul on praegu kindel.

Peekoni uued noteeringhinnad.

Peekoni hindade noteerimiskomisjoni koosolekul reedel noteeriti peekonihinnad järgmistena.

Peekonsead tapakaaluga 60—72 kg 1. sort 88 s., 2. sort 83 s. ja 3. sort 77 senti kilo. 4. sordi hinnaks jääb sisseturu hind.

Peekonsead tapakaaluga 55,5—59 kg ja 72,5—75 kg 1. sort 83 s., 2. sort 79 s. ja 3. sort 73 senti kilo. Neljanda sordi hinnaks jääb sisseturu hind.

Peekonsead tapakaaluga 75,5—80 kg 1. sort 49 s., 2. sort 75 s., 3. sort 72 senti kilo, 4. sort — sisseturu hind.

Elussead kaaluga 90—120 kg — 61 senti eluskaalu kilo. Elussead 121—160 kg — 66 senti eluskaalu kilo, sead kaaluga üle 160 kg — 61 senti eluskaalu kilo.

Loomade ja liha hinnad

Põllutöökoja alatisel elusloomade- ja lihaturul

Põllutöökoja alatisel elustapaloomade- ja lihaturul, weiste pakkumine kestmine, nõudmine samuti kestmine. Tendents wähe püsiwam.

Tapaweised maksid järgmisi hindu:

Suured pullid (elusk. üle 500 kg) 61—63 s. ja **wäiksemad pullid** 58—61 s. piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järgi maksid pullid 26—31 s. piires kilo.

Nuumatud lehmad (pekrammusad) 66—72 s. piires, rammusad 59—64 s., kestmised 50—56 s. piires ja lahjad 43—48 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järgi maksid nuumatud lehmad 34 sendi ja kestmised 23 sendi piires kilo.

Mullikad paremas-kestmises rammususes maksid pullidega wõrdset hinda.

Wasikaid wähe. Nõudmine üle kestmise. Tendents püsiw. Tapetud wasikad ühes nahaga ja pudemetega maksid 48—70 sendi piires kilo. Eluskaalu järgi 32—50 sendi piires kilo.

Lammaste pakkumine-nõudmine kestmine. Hind sealiha odawusest tingituna on sisseturul nõrgenenud. Nii maksid tapetud lambad 40—50 sendi piires kilo.

Eksportlambaliha noteering jäi käesolewal püsima endisele tasemele, s. o. makstakse Tallinna tapamajade liha heduse järele 80—83 senti kilost. Eluskaalu järgi 30—33 senti kilo.

Sigade pakkumine üle kestmise. Nõudmine kestmine. Tapetud sead talumeeste wankritel maksid 68—70 sendi piires kilo.

Toodud hinnad on arwatud ostude-müükide kohta Tallinnas.

HINNAD TALLINNA TURUL.

Esmaspäewal, 5. detsembril.

Turul wähe rahwast, nagu esmaspäewiti harilikult. Rohkem elawust on kalaturul, rikkalikult on wärskeid räimi ja kilu. Kilude hind tunduwalt odawnenud, hiljuti maksid kilud weel 45—50 senti kilo, nüüd neid saab 28—30 sendiga, see on odawam hind, kui kunagi waremalt.

Muud kaupa endiselt, hinnadki enamwähem endised, ainult liha hinnad näitawad pisut lõdwenemist.

Lihahinnad wäikemüügil. Sealiha 75—110 senti, seapead-jalad 50—65 senti, ploomirasw 100 senti, sulatatud searasw 130—140 senti, soolatud sealiha 90—100 senti, suitsuja keedusink 175—240 senti kilo, weiseliha 50—90 senti, wasikaliha 55—120 senti, lambaliha 50—65 senti kilo.

Jänesed 100—200 senti tükk.

Tapetud linnud. Haned 130—150 senti, kalkunid 140—160 senti kilo, pardid 150—250 senti tükk, kanad 60—150 senti tükk, metspardid 80—100 senti tükk, tedred 170—200 s. tükk, laanepiiud 125—130 senti tükk.

Kanamunad 13—19 senti paar.

Piimasaadused. Pütiwõi 170—185 senti, meierei wõi 205—215 senti, kohupiim 35—45 senti, hapukoor 100—110 senti, juustud sordi järele 90—175 senti kilo.

Mesi 180—190 senti kilo, 100 senti purgi täis.

Terawiljasaadused. Nisupihtiljahu 36—44 senti, manna 45—48 senti, sepikurjahu 28—32 senti, odrajahu 30 senti, rukkijahu 19—21 senti, tangud 28—32 senti, kruubid 30—35 s., odratangud 38—40 senti, herned 25—35 senti, oad 35 senti, läätsad 33—35 senti, linnased 28—30 senti kilo.

Juur- ja aiawili. Kartulid 65 senti 20-ltr. mõõt, 5—6 senti kilo, peakapsas 8—10 s., hapukapsad 18—25 senti, kaalikad 7—10 senti, peedid 12—18 senti, keedetud peedid 20—25 senti, porgandid 10—15 senti, sibulad 23—25 senti, kõrwits 15—20 senti, salat 150—250 senti, tomatid 40—300 senti kilo, redised 7—15 senti kimp, lillkapsas 10—30 senti pea, hapukurgid 3—7 senti tükk.

Wärsked kalad. Räimed 15—17 senti, kilud 28—30 senti, tursad 12—15 senti, lutsud 30—35 senti, latikad 45—50 senti, järsed 23—25 senti, ahwenad 45—60 senti, haugid 45—55 senti, kohad 100—140 senti, siiad 80—120 senti, kammeljad 50—60 senti, wimmad 30—35 senti, linaskid 70—80 senti, angerjad 180—280 senti, lõhed 150—250 senti kilo.

Soolatud kalad. Soolatud siig 80—100 senti, räimed 25 senti, kilud 70—100 senti, heeringad 45—100 senti kilo.

Suitsetatud kalad. Räimed 6—10 senti, kilud 7—8 senti kümme, silmud 20—25 senti paar, ahwenad 100—115 senti, haugid 110—115 senti, wimmad 120—125 senti, latikad 110—120 senti, lestad 140—150 senti, siiad 150—200 senti, angerjad 300—400 senti, lõhed 6—12 krooni kilo.

Puuwili ja marjad. Õunad 25—100 senti, jõhwikad 25—30 senti, pähklid 200 senti kilo, sidrunid 9—13 senti tükk.

Seened. Mitmesugused soolatud seened 40—140 senti kilo.

Jõulukuused 5—50 senti tükk.

SPORT

ASK võitis Kalevi 39:31.

Tallinlased ei pidanud tartlaste tugevale tempole vastu. — Kalev võitis Russi 45:31.

Liiduklassi korvpalliesivõistluste huvitavam matsh ASK ja Kalevi kohtamine, mis toimus pühapäeva õhtul Tallinnas Kaarli tänava võimlas, oli kokku meelitanud ligemale kolmesajapealise publiku. Võistlus, mis oli algusest lõpuni väga tugev ja pinev, lõppes tartlaste kaheksapunktilise võiduga 39:31, misjuures poolaeg oli samuti tartlaste kasuks 22:14.

ASK meeskond pani juba mängu alguminutell oma paremuse maksma ja surmas kiiretempolise mänguga Kalevi passimängu. Väga head olid ka ASK pealevisked, mis peagu alati tabasid märki. Kõigele eeltoodule lisaks oskas ASK suurepäraselt kasutada oma pikka tsentrit Vikstenit, kelle katmine käis Kalevil pärast Kärki mängust lahkumist üle jõu.

Võlduga Kalevi üle kindlustas ASK endale sügismeistri tiitli, kuna tal on nüüd kuuest mängust 12 punkti ja Kalevil viiest mängust 8 punkti.

Häid tagajärgi noorte tõsteesivõistlustel.

Üldvõitja Mõisaküla Ülo.

Laupäeval peeti Mõisaküllas sealse Ülo korraldusel Eesti meistrivõistlused tõstmises uue tõstjate klassijaotuse alusel. Noorte üleriikilkud tõstevõistlused toimusid teistkordselt Eestis. Osavõtjaid oli üle riigi 8 organisatsioonist 18, kusjuures paljud tõstjad jäid eemale pühapäeval peetud meeskonnavõistluste tõttu.

Tagajärjed tõstjate nooremalt generatsioonilt kujunesid üle ootuste headeks. Eriti paljulubavalt esinesid Mõisaküla tõstjad, ja Eesti ainsama maailmarekordimehe Arno Luhaäärе sünnilinnast on võrsumas uusi paljulubavaid tõstesportlasi.

Seltsidest tuli esmakordselt üldvõitjaks Mõisaküla Ülo 9 punktiga; 2. Tartu maleva spordiklubi 6; 3.—4. Tallinna Sport ja Tall. Kalev võrdselt 5 punktiga. Võistluste korraldus oli kiire ja ladus. Peakohtunikuna toimis Pärnust Joh. Tamm.

Tehnilised tulemused:

Sulgkaal: Eesti meister Richard Västrik, Mõisaküla Ülo, 255 (kahega surumine 70, kahega rebimine 80, kahega tõukamine 105) kg; 2. J. Rebane, Tartu maleva sp.-kl., 245; 3. J. Jõgi, Mõisaküla Ülo.

Kergekaal: Eesti meister Alfred Säälik, Tall. Sport, 272,5 (82,5 — 82,5 — 107,5) kg; 2. Jaan Västrik, Mõisaküla Ülo, 255 kg., 3. R. Laas, Pärnu Kalev, 250 kg.

Keskkaal: Eesti meister Lembit Lomp, Tall. Kalev, 290 (80 — 90 — 120) kg, 2. R. Tedrekull, Tall. Kalev, 290 (85 — 87,5 — 117,5) kg., 3. A. Riivik, Tartu maleva spordiklubi, 272,5 kg.

Poolraskekaal: Eesti meister Jaan Koger, Petseri spordiselts, 302,5 (87,5 — 90 — 125) kg.; 2. Elmar Vaikma-Jürgenson, Tall. Sport, 295 (82,5 — 95 — 117,5) kg.; 3. A. Petrov, Petseri spordiselts, 275 kg.

Raskekaal: Eesti meister Lui Kivisikk, Tartu maleva spordiklubi, 307,5 (92,5 — 95 — 120) kg.; 2. K. Mürk, Mõisaküla Ülo, 245 kg.; 3. J. Pukk, Mõisaküla Ülo, 255 kg.

P. Keres saabus.

Hollandi male-suurturniiri wõitja, Eesti malekuulsus Paul Keres saabus lennukil Tallinna laupäeval kell 4.15 pärast lõunat. Ülemiste lennujaamas olid Keresi terwitamas Maleliidu ja üliõpilasseltsi „Liiwika" esindajaid ja sajapäine rahahulk. Halwa ilma ja kange tee tõttu oli wastuwõtt tagasihoidlik, kuid südamlik. Keres saabus päris wärskes meeleolus — turniiri-wäsimust ei olnud meie suurmeistri juures märgata. Kerese saabumise puhul saatis meie maleliidule terwitustelegrammi Läti maleliit.

Pärnus peeti kalurite päeva.

Laupäeval peeti Pärnus kalanduskoja Pärnu osakonna korraldusel Pärnu piirkonna kaluritepäewa, millest wõttis osa ligemale 200 tegelikku kalurit. Peale selle oli osawõtjate hulgas weel rida kohapealseid kalandustegelasi ning Põllutööministeeriumi ja kalanduskoja esindajaid.

Kaluritepäewa awas ning terwitas koosolijaid kalanduskoja esimees Mart Laagus. Refereerisid kalanduskoja sekretär A. Määr, kalandusbüroo juhataja J. Kodres, kalandusteadlane E. Reinwald, kalanduskoja esimees M. Laagus ja Pärnu rewident-metsalilem B. Tuiskwere.

Läbirääkimistel asuti seisukohale, et kalurkonnal tuleb kõige enam tähelepanu pöörda oma saagi realiseerimise wiiside parandamisele. Awaldati arwamist uue kalandusseaduse kohta, leiti, et Pikalaenupanga juures olew kalameeste laenufond Kr. 400.000.— oleks pidanud liidetama kalanduskapitaliks.

Lõpuks otsustati koosolijate poolt saata terwitustelegrammid Wabariigi Presidendile K. Pätsile ja põllutööminister A. Tupitsale, kes kõigiti kaasa aidanud kalanduse edendamisele.

Väljaveopreemiad Soomes.

Soomes on kümne kuu jooksul jaanuarist kuni oktoobrikuuni maksetud karjatoodete wäljaweopreemiateks 132,5 miljonit marka, mis Eesti rahas on 1060 miljonit senti.

Ühistegevusepäev Tartus.

Peetakse pühapäewal, 11. detsembril.

Eelolewal pühapäewal peetakse Tartus ühistegewuse päewa kõigi Tartus asuwate ühistegeliste asutuste korraldusel. Toimkonnad, kes päewa ette walmistawad, on loodud juba mõne aja eest ning intensiiwselt tööle asunud.

Ühistegewuse päewast wõtab osa ka majandusminister Leo Sepp, kes saabub Tartu laupäewal. Teda wõtawad jaamas wastu ühistegeliste asutuste esindajad.

Pühapäewal käsitatakse kõigis Tartu kirikutes jutlustes ka ühistegewust. Kell 4 p. l. peetakse Wanemuise kontsertsaalis aktus, kus kõnelewad majandusminister Leo Sepp ja ETK juhataja J. Põdra.

Kasulikke teateid põllumehele.

Laatu peetakse 9. detsembril: Narwas 2 päewa, Arawetel, Wärska alewis. 10. detsembril: Lääniste külas Ahja wallas, Kasepää wallamaja juures, Sadala külas Laiuse-Tähkweres, Räpina alewis, Wõrus, Jüri kiriku juures Rae wallas, Keina wallas, Laura alewis, Kilingi-Nõmme alewis, Põltsamaal.

Riigi Wiljasalw teatab, et jõusööda müük algab 5. detsembril s. a. Müügile tuleb jõusööt järgmistes koosseisudes ja hindadega:

1. Karjasööt: rukist 50%, sojatangu 50%, kokku 100% — sisaldab seediwat walku ligi 25%. Hind 12,25 senti, ühes kotiga 12,75 senti kg franko saatejaam.

2. Sigadesööt: rukist 80%, otri 10%, ristikheinajahu 5% ja kalajahu 5%. Hind 10,5 senti, ühes kotiga 11 senti kg franko saatejaam. Peale selle on Riigi Wiljasalwel müügil weel piiratud arwul karjasööta nr. 2, koosseisuga maisi 70%, sojatangu 30%. Kokku 100% sisaldab seediwat walku 18%. Hind 11 senti, ühes kotiga 11,5 senti kg franko saatejaam. Müük sünnib ettemaksetawa raha eest, kusjuures ostusumma wõib tasuda wõi üle kanda Riigi Wiljasalwe jooksuwale arwele Eesti Panka nr. 875, Põllumeeste Keskpanka, Ü. K. Eesti Rahwapanka wõi Riigi Wiljasalwe kassasse Tallinnas, sadam, Baikowi sild 1.

Neljapäewal, 8. detsembril, on Tallinnas Estonia kontsertsaalis Põllutöökoja 2. kongress. Kongress algab kell 10 hommikul Põllutöökoja esimehe A. Jürima awasõnaga, millele järgneb Wabariigi Presidendi K. Pätsi sõnawõtt. Presidendi järele kõneleb põllutööminister A. Tupits. Järgnewalt esinewad kõnedega A. Jürima, prof. dr. N. Rootsi, A. Kiwimäe, A. Käbin, J. Tõrmaküla ja T. Kind. Kuna kongressist wõtawad osa Põllutöökoja tööjõud (konsulendid, kontrollassistendid jt.), siis konsulentide büroos sel päewal wastuwõttu ei ole, millele lugejate tähelepanu juhime.

Põllutöökoja abiraha toetusel asutati uus pullijaam Selistes Seliste Piimakarja Sugupulliühingu juures.

Ühing Eesti Lihaksport teatab, et Saaremaal Orissaare ja Taaliku sadamates on sigade wastuwõtmine ühingule Orissaares iga kesknädala hommikul kella 10—1 ja Taaliku iga pühapäewa hommikul kella 8—9.

Uus pullijaam asutati riikliku abirahaga Kihelkonna walda Kuumi külla Kabeli talu.

Ostetakse suuremal arwul lõhutud maakiwe, kas kohaleweoga wõi wäljaweetult maantee äärde wõi muule kohale, kuhu autoga juurde pääseb. Pakkumised esitada Eesti Panga ehituse juures Wõrus, Jüri tn. 5.

Tudulinna wallawalitsus müüb suulisel enampakkumisel 8. detsembril 1938. a. kell 12 päewal Toolamaa wallamajas kuuse- ja männimetsa. Lähemaid teateid saab wallawalitsuse kantseleist igal tööpäewal kella 9—15.

Jõgamaaliidu Urwaste osakond korraldab pühapäewal, 11. detsembril, „Siiriuse" rahwamajas rahwusliku päewa ühes Raamatunädala lõpp-pidustustega. Kõnedega esinewad Wõru maawanem A. Kohwer, Riigiwolikogu liige A. Karineel jt.

Hummuli wallas Sookuru talus müüa kaswawat metsa umbes 210 tihumeetrit. Pakkumised esitada hooldajale Hendrik Tõnissoole, eluk. Hummuli w. Raudsepa talus.

Leebiku piimaühing palkas ametisse soovarandusse nõuandja Ado Oruaasa, kes annab nõu ühingu liikmeile kultuur-karjakoplite ja -heinamaade asutamisel ja parandamisel.

Piiramata arwul nisu, rukkeid, otri, kaeru, herneid ja linaseemneid ostetakse Tartus, Ülikooli tän. 30—3. Tarwiduse korral wiiakse põllusaadused autoga kodust ära.

Uusi pullijaamu.

E. holl.-friisikarja alal:

1. K. Sildmets, Metsandi t., Narwa w., Wirumaal.
2. O. Innusaar, Tamme t., Wõhmuta w., Järwamaal.
3. A. Wärbu, Wanatoa t., Märjamaa w., Läänemaal.
4. J. Käär, Tuula as., Keila w., Harjumaal.
5. M. Pakats, Oti t., Raasiku w., Harjumaal.
6. J. Rebane, Tänawoisa t., Tuhala w., Harjumaal.
7. L. Lehis, Kangro t., Kohila w., Harjum.
8. E. Paimal, Salla t., Saua w., Harjumaal.
9. J. Tomson, Tünderseja t., Kuiwaiõe w., Harjumaal.
10. O. Kaseorg, Uustalu t., Ambla w., Järwamaal.
11. J. Joasoo, Suure-Jaani t., Esna w., Järwamaal.
12. E. Luberg, Kungla t., Keila w., Läänem.
13. H. Turman, Kullaaru t., Rakwere w., Wirumaal.
14. E. Ojandu, Pärna t., Welise w., Läänem.
15. U. Hiesalu, Lubjaahju t., Alub w., Järwamaal.
16. A. Tombak, Jürirahwa t., Porkuni w., Wirumaal.

5000 hiinlast ôhurünnakul surma.

Jaapanlastel ebaõnnestus Hiina uue valitsuse loomise katse.

ETA. Tshungking, 5. detsembril.

(Reuter.) Kuciliini pommitamise kohta Jaapani lennukite poolt teatatakse täiendawalt, et pommitamine on nõudnud 5000 inimohwrit, kusjuures 600 maja on hävitatud. Kogu linn on waremeis. Süütepommid on tekitanud hiigeltulikahjusid.

Jaapanlaste wõimaliku sissetungi puhul Kuangsi prowintsi on kindralid Litsungjen ja Paitshunghsi kutsunud elanikke kaitsma üksmeelselt oma kodusid. Samal ajal teatatakse, et „kusagil Lõuna-Hiinas" on peetud sõjawäelaste konwerents, et kindlaks määrata abinõusid jaapanlaste edasitungi tõkestamiseks Lõuna-Hiinas.

ETA. Peking, 5. detsembril.

(Reuter.) Jaapanlaste kawatsus luua Hiinas uut liiduwalitsust on ebaõnnestunud, kui usaldatawast allikast saabunud teade wastab tõele. Teatatakse, et marssal Wupeifu, kes jaapanlaste tõendust mööda oli nõustunud astuma uue walitsuse eesotsa, on nüüd lõplikult ära ütelnud. See sõnum ja korduwad teated lahkhelidest Jaapani sõjawäewõimude wahel näitawad, et kogu poliitiline süsteem jaapanlaste poolt wallutatud maa-alal on uuesti heidetud sulatuspotti. Hiina waatlejad seletawad, et kindral Doiharale on tehtud takistusi tema kawa teostamisel. Nad lisawad, et arwatawasti jaapanlased teewad nüüd katset moodustada mingisugust keskwalitsust Nankingis.

Tshiukiang vallutatud.

ETA. Tokio, 5. detsembril.

(Reuter.) Jaapanlaste teadaande järele Jaapani wäed on täielikult wallutanud Tshiukiangi delta Kantonist lõuna pool. Jaapani lehed kirjutawad sel puhul, et Tshiukiangi wallutamisega, mis on tähtsaks wee- ja maateede ristluspaigaks, on tõkestatud sõjamaterjali transport marssal Tshiangkaishekile. Seega on ühtlasi kõrwaldatud hiinlaste wasturünnaku oht Kantonile. Jaapani wäeosad tungiwad nüüd edasi lääne poole, eesmärgiga läbi lõigata Hiina ühendusteed Läänejõe piirkonnas.

Hiina vägede edu Kantonist põhja pool

ETA. Tshungking, 5. detsembril.

(Reuter.) Hiina telegrammide järele on hiinlased Kanton-Hankou randteel Kantonist põhja pool saawutanud märkimiswäärseid wõite. Hiinlaste pealetung algas möödunud neljapäewal Tsunghnast lõuna pool. Rasketes wõitlustes hiinlased ründasid jaapanlaste wasakut tiiba randteel ja hiljem jaapanlaste paremat tiiba randteest ida pool. Seejuures neil on õnnestunud wallutada Taipingtshangi, mis asub Kantonist 25 miili põhja pool.

Hiina sissisalgad awaldawad elawat tegewust Honani prowintsis, samuti Kantonist lõuna pool, Pärli jõe lõunakaldal.

Briti suursaadik teist korda Ciano juures.

ETA. Rooma, 5. detsembril.

(Reuter.) Briti suursaadik Roomas lord Perth külastas wälisminister krahw Cianot laupäewa õhtul kell 20 teist korda. See sai teatawaks alles eile õhtul. Kuuldawasti sellel kohtamisel suursaadik pruudutas meeleawaldust Itaalia saadikutekojas.

ETA. London, 4. dets.

Reuteri teatel Itaalia wälisminister krahw Ciano on laupäewal teatanud nii Briti kui ka Prantsuse suursaadikule, et ta ei wõi endale wõtta wastutust tema kõnele järgnenud rahwasaadikute hüüete eest. Briti suursaadik lord Perth on oma teisel wisitidil krahw Ciano juures püüdnud selgusele jõuda, missugust tähtsust tuleb anda wahejuhtumile saadikutekojas. Arwatawasti ta meenutas ühtlasi Inglise-Itaalia kokkulepet, milles mun seas on ette nähtud, et kumbki pool ei püüa muuta territoriaalset status quo'd Wahemere läänepiirkonnas. Reuter kuuleb täna õhtul, et ei ole põhjust arwata, nagu oleks Itaalial mingisuguseid kawatsusi, mis seisaksid wastolus Inglise-Itaalia kokkuleppega.

Valimised Sudeedimaal.

Osavõtt oli elav. — Valiti rahvasaadikuid Saksa riigipäevale.

Kihundusplakatid majaseintel, mis kutsuvad rahvast Hitlerile andma oma „jah"-sõna.

ETA. Berliin, 5. detsembril.

(Reuter.) Eile toimus Sudeedimaal rahwasaadikute walimine Saksa riigipäewale. Sudeetlastelt, kes esimest korda hääletasid rahwussotsialistliku Saksamaa kodanliena, küsiti walimisjedeleil, kas nad tunnistawad Hitlerit Sudeedimaa wabastajana ja toetawad rahwussotsialistliku erakonna kandidaatide nimekirja, mille eesotsas seisab Hitler. Saksa telegraafigentuuri DNB teatel olid hommikul walimispunktide ette kogunenud suured walijate hulgad, kes terwitasid waljude „heil" — hüüetega Henleini ja Franki, kui need läksid hääletama. Paljudest wäikesemaist walimisringkonnist teatatakse, et kõik hääleõigusliku olid annud oma hääled juba keskpäewaks. Teatatakse, et isegi piirkondades, kus elab palju tshehhe, wõetakse walimistest elawalt osa. Troppaus hulk sudeetlasi, kes elawad Tshehho-Slowakkia territooriumil, tuli üle piiri, et osa wõtta walimistest.

„Saksa ei tagane ühegi ähvarduse ees."

Hitler kõneles oma töö tulemustest.

ETA. Reichenberg, 3. dets.

(DNB.) Hitler esines siin eile kõnega, mille algul ta andis ülewaate üldisest poliitilisest arengust Maailmasõja lõpust saadik, käsitledes ühtlasi Saksa sisepoliitilist seisukorda pärast Maailmasõda. Ta seletas, et tema, Hitler, oli otsustanud käia uut rada, mille eesmärgiks oli Saksa rahwa ühendamine. Marksistliku ja kodanliku maailma sümbol asendati Saksa rahwa sümboliga.

Edasi Hitler käsitles tulemusi, mis on saawutatud rahwussotsialismi wõimuletulekust saadik. Lahendatud on kõige suuremaid probleeme. On lahendatud hiilgawalt majandusliku ja poliitilise iseloomuga küsimusi, produktsiooni küsimusi kui ka rahwuspoliitilisi ja wälispoliitilisi probleeme. „Ma olen kindel, et ükski meie endine wastane ei pidanud wõimalikuks seda, mis on sündinud. Saksamaal õnnestus lahkuda Rahwasteliidust. Algas Saksa sõjajõu kolmekordistamine. 1935. aastal kõrwaldatakse esimest korda Versailles' rahulepingu üks paragrahw, kusjuures seatakse sisse wäeteenistus. Juba 1936. aastal Saksamaa kõrwaldas Versailles' rahulepingu teise paragrahwi, nimelt Reinimaa satub Saksamaa suweräniteedi alla. Samal aastal Saksamaa kerkib esimest korda esile wälispoliitilise tegurina ja aasta hiljem wõimuna, kes on otsustanud wajaduse korral kindlustada relwadega Saksa rahwa õigusi. 1937. aasta kujunes wägewaks majanduse ülesehituse aastaks, sest siis hakkas andma tulemusi neliaastaku kawa. Teooriatest ja kawatsustest kujunesid reaalsused. Saksa sõjajõude kõwendati erakorraliselt. Ja lõpuks 1938. aasta kujunes aastaks, millal teostusid sajandeid hellitatud kawatsused ja lootused.

Käesolewal aastal Saksa rahwas on näidanud end esimest korda reaalsusena, kes ei tagane ühegi ähwarduse ega wäljapressimise ees. Niisid on tekkinud Suur-Saksamaa."

100.000 Saksa juuti Palestiinasse?

ETA. London, 3. dets.

(Reuter.) Eviani põgenike konwerentsi poolt loodud põgenike komitee koosolekul wõeti teatawaks Palestiina juudi agentuuri memorandum, milles awaldati kawa 100.000 Saksa juudi wastuwõtmiseks ja asustamiseks Palestiinas lähemas tulewikus.

Reuter kuuleb, et Saksa walitsusega on saawutatud teatawaid edusamme tingimuste suhtes, millistel juudid wõiwad lahkuda Saksamaalt. Prantsusmaa esindaja seletas komitee koosolekul, et Prantsusmaa on otsimas oma asumaades territooriumi juutidele. Kuuldub, et Prantsusmaa on nõus esialgu wastu wõtma umbes 10.000 põgenikku. Lord Winterton on andnud seletusi Briti seisukoha kohta ja seletanud, et Briti-Guayana olewat kohane põgenike asustamiseks.

Paavst jällegi haige.

ETA. Rooma, 4. detsembril.

(DNB.) Laupäewal pärastlõunat oldi Watikanis uuesti tõsiselt mures paawsti terwise pärast. Tema wereringwoolus oli märgata korrapäratust. Ka täna paawst tundis end wäsinuna.

Soome iseseisvuspäev Tallinnas

Soome wabariigi iseseiswuspäewa piduliku aktuse kawa on nüüd lõplikult selgunud. Aktus toimub teisipäewa, 6. detsembri õhtul kell 8 Estonia kontsertsaalis Eesti-Soome-Ungari Liidu korraldusel.

Aktuse awab Eesti-Soome-Ungari Liidu esimees A. Jürima. Järgnewad wälisminister K. Selteri ja Soome saadiku minister P. J. Hynnineni sõnawõtud ühes hümnidega. Aktuse muusikaline osa on koostatud eriti rikkalikuna. Riigi Ringhäälingu ja Estonia ühendatud sümfooniaorkester prof. J. Aawiku juhatusel esitab A. Järneselti „Korsholmi", Sibeliuse romansi ja R. Kajanuse „Rapsoodia". Muusikalises osas on Tallinna publikul wõimalus kuulda meil juba waremalt aegadest tuntud Soome ooperilauljat Wäinö Sola, kes esitab 4 soome laulu. Peokõne peab Helsingi ülikooli dotsent dr. Kustaa Wilkuna. Aktus lõpeb Sibeliuse „Finlandiaga" sümfooniaorkestri ettekandel ja Eesti-Soome-Ungari Liidu abiesimehe dir. W. Alttoa lõppsõnaga.

Aktusele pääs on kõigile tasuta. Pärast aktust järgneb Estonia rohelises saalis kooswiibimine. Sellest osawõtmiseks on wõimalik saada kaarte Eesti-Soome-Ungari Liidu büroos, Lai t. 1.

dr. Kustaa Vilkuna.
Helsingi ülikooli dotsent

Tuneesia küsimus päevakorral.

ETA. London, 4. detsembril.

(Havas.) Reuterile teatatakse Roomast, et seni ei ole saadud mingisugust informatsiooni selle kohta, kas Briti suursaadik tõstis oma juhtajamisel laupäewal krahw Cianoga üles ka Tuneesia küsimuse. Politiilistes ringkondades arwatakse, et küsimus, millele Briti walitsus soowiks saada wastust, seisab selles, kas Itaalia kawatseb minna kuni sõjani oma nõudmiste toetamisel, wõi soowib ainult itaallaste statuudi rewideerimist Tuneesias.

Raama ajakirjandus, wastates Prantsuse lehtede artiklitele meeleawalduste asjus Itaalia saadikutekojas, püüab õigustada Itaalia küsimust. Peamiseks argumendiks on, et Mussolini-Lavali kokkulepe 1935. aastast on maksuwusetu ja seda Prantsuse süü läbi, kes kokkulepet rikkus sanktsioonidest osawõtmisega. Teise wäitena seletatakse, et Münchheni kokkulepe ei ole mitte lõpupunktiks, waid lähtepunktiks uue tasakaalu loomisel Euroopas. „Messagero" kirjutab, et see uus tasakaal peab wastama wõimsamaks muutunud rahwaste wajadustele. Teised lehed protesteeriwad selle wastu, et meeleawaldusi saadikutekojas peetakse wälismaal organiseerituiks. Rõhutatakse, et wastupidi krahw Ciano kõne on uuesti awanud werised haawad, mida itaallased ei saa kunagi unustada. „Popolo di Roma" kinnitab: Itaalia rahwas ei unusta, et Korsikas räägitakse Itaalia dialekti, et Tuneesia on temalt warastatud ja et Dzhibuti wõiks olla kasulik Itaaliale, kuna ta on kasutu Prantsusmaale.

Klassiloterii teadaanne.

Riigi 7. klassiloterii III klassi

võitude väljamaksmine

algab Keskmüügikohas **6. detsembril** ja kõigis teistes müügikohtades **7. detsembril s. a.** Keskmüügikohas makstakse välja kõiki võite, teistes müügikohtades ainult võite, mille suurus on alla 100 krooni.

IV klassi piletite vahetamine algab samal ajal ja kestab **24. jaanuarini 1939. a.**

Riigi rahaliste loteriide direktor.

Kuidas pesta ja hoida piimanõusid.

Hooletult pestud piimanõu rikub piima väärtust. Alul loputatagu nõu külma veega, siis pestagu hästi kuuma soodaveega.

Möödunud kewadest alates pandi ametisse piima puhtuse kontrollijad wõi ametliku nimega piima kwaliteedi nõuandjad. Nende ülesandeks on teatud piirkonnas kord ühe kord teise meierei juures järele waadata kokkutoodud piima ja piimanõude puhtust ja wastawat nõuannet teostada. Kui leitakse, et piim ja piimanõud ei ole puhtad, on nõuandjal õigus piim meiereisse wastu wõtmata jätta ja ühtlasi juhtides piimatooja tähelepanu sellele, mispärast tema piima ei saa wastu wõtta ja kuidas peab piimaga ja piimanõudega ümber käima, et niisugust pahandust enam ei korduks.

Nagu piimapuhtuse kontrollijatelt kuuldub, on mõnegi piimatooja piim seepärast wastu wõtmata jäetud, et piimakannud ei ole puhtad olnud. Piimakannu uurded ja kaane tihenduse kummid wõi lapid ei ole endisest piimast küllalt korralikult puhtaks pestud ja nendesse kohtadesse on tekkinud haisewad pisilaste pesad, mis piima wäärtust rohkem rikuwad kui silmaga nähtaw mustus piimas. Seepärast peab piimanõusid erilise hoole ja osturega pesema ja puhastama.

Lüpsitud ja piimakurnad pestagu kohe peale lüpsitööde lõpetamist ja piimaweo kannud peale meiereist kodutoomist. Kui meiereist lõss tagasi tuuakse, siis ärgu hoitagu seda mitte piimaweo kannudes, waid lõss tuleb walada kuhugi tünni wõi mõnesse teise wastawasse nõusse.

Piimanõusid pesema hakates tuleb kõigepealt piimastest nõudest puhta külma weega piima jätted wälja loputada. Seejärele pestagu nõusid juurtest harja abil wõimalikult keewa soodaweega. Piimanõude uurdeid saab hästi puhtaks pesta pintslikujulise harja abil. Pesemiseks tarwitataw soodawesi peab sisaldama umbes 2 supilusika täit pesusoodat pange wee kohta (½%-line). Mõnikord tuleb tarwitada ka 3—5% sooda lahust, näiteks kui esineb mõni piimawiga, nagu piima wenimine, piima mõrusus jne. Kuid pikemat aega kanget soodalahust ei ole hea tarwitada. Kange lahus sööb nõudelt tina ja nõud lähewad roostesse.

On nõud soodaweega pestud, tuleb neid lõpuks weel puhta keewa weega üle uhta. Hea on, kui piimanõusid wahetewahel aurutatakse kas meierei juures wõi ka kodus wastawa seadeldise abil. Pestud nõud pannakse wastawale restile wõi pingile kuiwama. Pink wõi rest asugu puhta ümbrusega päikesepaistelises kohas, nagu mõne hoone lõunapoolsel küljel. Päikese eest pole nõusid tarwis warjata, sest päike surmab pisilasi ja puhastab seega nõusid. Küll on aga tarwilik wihma kaitseks wäike katus peale teha.

Kui on tarwis osta uusi piimaweo kanne, siis walitagu wälja niisugused kannud, mis on pressitud wälja ühest plekist, kumera põhjaga ja hästi tinutatud. Waltsitud kannud ei ole kõlwulised ja lähewad waltsi kohalt ruttu roostesse. Roostetatud kannusid on raske puhastada ja rooste mõjub halwasti ka piimale ja piimasaadustele.

Piimakannude puhastamisel ei tohi aga unustada kaane tihenduskummit pesemata. See wäike asjake jääb sagedasti kahesilma wahele. Tihenduskummi wõetagu kaane pealt iga kord pesemise juures ära ja pestagu hästi korralikult, samuti ka kaas ise. Wahel tarwitatakse kaane tihenduseks weel riidelappe. Neid tuleb puhastada nii nagu kurnalappe, kui kurnamisel wati asemel tarwitatakse flanell- wõi parhilappe.

Nii tihendus- kui ka kurnalappe tuleb kohe peale tarwitamist esiti pesta külma weega piimast täiesti puhtaks ja seejärele weel wõimalikult kuuma weega. Kui piimaseid lappe kohe kuuma weega pestakse, tõmbuwad mõned piima osakesed kuumuse tagajärjel kokku ja ei tule pesemisel lapi seest wälja. Lapp muutub läbilaskmatuks ja läheb warsti haisema. Seepärast pestagu enne ikka külma weega.

Pestud tihendus- ja kurnalapid kuiwatagu kuiwas õhurikkas kohas; suwel wäljas päikese käes.

Nii näeme, et kui tahame head puhast piima saada, tuleb peale puhta lüpsi hoolitseda ka **piimanõude korraliku puhastamise eest.** Muidu on lüpsi juures puhtuse hoidmisega nähtud waew asjata.

A. T.

Varsad vajavad erilist hoolt sügisel võõrutamisajajärgul.

Ema juures olew warss saab endale ülalpidamise mitmelt poolt, nagu emapiimast juureantawast söödast ning kogub ise siit ja säält. Praegu on warss ärarippuw ainult antawast söödast. See peab seega olema mitmekülgne ja küllaldane, et ei tuleks warsa toitumuses halwenemist. Kord lahjaks jäänud noort hobust on raske hiljem jõusse aidata ja siin saadud wead wõiwad wähendada ka pärastise wanahobuse söödakasutamist ning tema tööjõudlust.

Parima põldheina kõrwal saagu warss mitmekesist jõusööta. Seguks wõib soowitada:

pigistatud (ka sõmerikuna) kaera	10 kg.
nisukliisid	4 „
linaseemnekooke	1 „
hernejahu (sõmerik)	2 „
sojajahu	1 „

ühe õlikoogi asemele wõib wäga hästi anda ka lõssi, asendades 1 kg õlikooke 6 liitri lõssiga. Jõusöödt antakse kuiwalt.

Õlikoogid on wäga soowitatawad, kuna nente munawalge arendab lihakseid ja neis olew mineraalaine edendab „konti". Seda teeb ka lõss, millist kuni 15 liitrit päewa kohta anda wõib. Lõss on praegu ka wäga odaw, sest kasetini tööstus maksab liitrist napilt sendi, millega lõssi sü maksaks ainult 5—6 senti. Wastaw hulk kaera maksaks, wõttes kg 10 sendiga, aga 12 senti. Jõusööda segu tuleks anda märawarssadele: eesti tõugu 2½ kg, tori tõugu 3 kuni 4 kg, ardenni 3 kuni 4 kg päewas; täkkwarssadele 1 kg enam.

Jõusööda annust wähendab lõss. Ka heina arwel wõib jõusööda kokkuhoidu saawutada juhtumil, kui see warakult tehtud, nagu esimene ristikheinaniit, kui teisest lõikusest ristikheina seemet tahetakse. Wara tehtud hein läheneb jõusöötale. Sööta tuleb päewas tihti anda: 5—6 korda heina- ja 3 korda jõusööta. Paar korda päewas ka porgandeid wõi peete, kuid wärwiline porgand on parem. Järelejäänud sööt tuleb enne uue etteandmist kõrwaldada — anda wanadele hobustele ette, et „laud" oleks wahepääl puhas, sest puhtus loob sõõgiisu, mis on kasulik seedimisele. Warsal, üldse kaswawal loomal, ei tohi ka puududa keedusool; seda peetakse wäikeseks karbis wabalt lakkumiseks.

Söötmist on soowitataw kontrollida, kus see wõimalik, kaaluga. Warss wõtab normaalselt juure päewas esimese 8 kuu jooksul 1—1,5 kg, 3—6 kuuni 0,7 kg ja terwe esimese aasta jooksul keskmiselt 0,8 kg.

Ei arene warss, siis tuleks pöörata weterinaararsti poole.

Konti aitab kaswatada ka kloorkaali söötmine koos jõusöödaga ja wees lahustatult; iga 100 kg eluskaalu kohta antakse 4 g sellist soola.

Tugewa söötmisega käsikäes antagu ka noorhobusele wõimalust igapäew joosta wärskes õhus, siis arenewad terwed siseelundid, tugewad jalad ja kabjad. Kokkuhoid söödas on walekokkuhoid. Tugewa söötmisega oleme saanud oma hobuste kaswukiirust lühendata aasta wõrra. See annab suurema kokkuhoiu kui kaswukiirustamiseks kulutatud sööt on maksnud.

Pull- või lehmvasikas?

Sugupoole määramise küsimus pole tänapäewal, waatamata kiiresti arenenud teadusele, sugugi selge. Seepärast walitseb praegugi laialdastes loomakaswatajate ringides mitmeid omapäraseid waateid sugupoole tahtliku mõjustawuse kohta. Näiteks huwitab karjakaswatajaid küsimus, kuidas saada pull- wõi lehmwasikat? Siin walitseb weel tänapäewal üsna kindlaid arwamisi. Üks arwamine on, et täisudaraga lehma paaritades saadakse lehm- ja tühjakslüpstud udaraga pullwasikaid. Edasi esineb arwamist, et pulli toitumusest oleneb wasika sugu. Nõrgas toitumuses pull andwat pull- ja rammusas toitumuses pull lehmwasikaid. Wasika sugu sõltuwat ka paaritusajast ja sellest, kas lehm sallib pulli wõi mitte.

Ülaltoodud küsimuste kohta on üks wana karjakaswataja kogunud andmeid aastate jooksul oma karjast. Kogutud arwude materjalist on näha, et täisudaraga paaritamisel saadi pullwasikaid 11 ja lehmwasikaid 12. Pärast lüpsmist paaritades saadi 20 pullwasikat ja 16 lehmwasikat. Siin on wasikate arw siiski liiga wäike, et sellest tuletada mõnda reeglit. Hääs toitumuses pulliga paaritades saadi 19 pull- ja 25 lehmwasikat, keskmises toitumuses pulliga 8 pull- ja 2 lehmwasikat, kuna halwa toitumuses (lahja pulliga paaritades saadi 4 pull- ja 1 lehmwasikas. Siin wõib märgata juba kaldumust, et paremas toitumuses pullidelt saadakse lehmwasikaid. Samuti uuriti paarituse aega. Warajasel, keskmisel ja hilisel ajal, arwates esimesest inna tunnustest, paaritades saadi ühepalju pull- ja lehmwasikaid. Samuti saadi ühepalju lehm- ja pullwasikaid nii hommikusel kui ka õhtusel paaritusel.

Uudsusi maanoorteringide töökoosoleku kawasse.

Maanoorte organisatsioonil on tihti raskeks ülesandeks talwise tegewuskawa koostamine, kuna see peab eeskätt suutma taotleda kõigi organisatsiooni ümber koondunud noorte ühiseid huwialasid, mis on eelduseks et liikmeskond aktiiwselt organisatsiooni töösse osa wõtab ja sellest küsimusest omakorda sõltub kogu üleriikliku maanoorte töö edukus ja saawutuste suurus.

Meie maanoorte organisatsiooni tegewuses on aastate jooksul wälja kujunenud kaks koosolekute korraldamise moodust, nimelt referaat ja waidluse põhimõttel ja need sisustawad suure osa iga maanoorte org. talwisest tegewuskawast. Kuigi mõlemaid meetodeid on saanud seni edukalt maanoorte organisatsioonides rakendada, peame siiski silmas pidama, et siin mitte päris shablooniliseks ei minda, waid ikkagi teatud painduwus peab esinema mitte üksnes käsitatawa teema waliku osas, waid ka iga koosoleku enda sisustuses. Sest huwitawamgi küsimus, mida me oleme harjunud alati ühe ja sama süsteemi ja wormi järgi käsitama, muutub katawa aja järele tüütawaks. Nendel põhjustel peame töökoosolekute kawasse teatawa aja järgi leidma midagi uut ja selleks olgu siinkohal toodud paar wõimalust. Kõigepealt wõiks kawasse wõtta iga töökoosoleku algul ülewaatlik **ettekanne põllumajanduslikest päewaküsimustest.** Selleks liige, kellele tehakse ülesandeks esineda wastawa ettekandega, peab wahepeal jälgima ajalehti, ajakirju ja wäljawõtteid tegema kõigest, mis on põllumajanduse alal uudiseid nii kodu- kui ka wälismaal, kusjuures peab muidugi silmas pidama ka ettekande parajat pikkust. Selline ettekanne wõimaldab liikmeskonnal alati kontaktis olla tähtsamate põllumajanduslike päewaküsimustega, tuues ka waheldust koosolekute kawasse. Kui ollakse huwitatud, wõib sarnaseid ettekandeid walida ka teistelt aladelt. Teiseks on tihti raskeks lahendatawaks küsimuseks, et maanoorte koosolekuil peale määratud ettekannete ei taha tekkida elawaid läbirääkimisi, mis aga noorte enda ja koosoleku kordamineku seisukohalt kõigist tarwilik oleks. Siin wõiks teatawa uudsusena kasutada wiisi, kus enne koosolekut tehakse wastawalt koosolijate arwule sedeleid, kuhu kirjutatakse üksikuid küsimusi käesolewal õhtul käsitatawast teemast. Samad **sedelid jaotatakse peale ettekannet koosolijate wahel,** kusjuures iga liige oleks kohustatud wastama temale kätte juhtunud küsimusele. Niimoodi toimides saame sõnawõtte kõigilt koosolijailt, kusjuures noored saawad kergemini üle ka esialgsest esinemise kartusest. Sarnaselt kõiki wõimalusi koosolekute mitmekesistamiseks ära kasutades suudame noori alati kõita, mis on eelduseks üleriikliku maanoorte pere jätkuwale laienemisele.

J. T.

Maanoorte juhtide kursust peeti Viljandis.

Reedel, laupäewal ja pühapäewal peeti Wiljandis endises kihelkonnakooli ruumis üleriigilist maanoorte juhtide kursust. Lektoritena esinesid Põllutöökoja dir. T. Kind, peasekretär J. Tõrmakõla, maawanem M. Hansen, noortenõunik E. Nugis, kodumajanduskonsulent prl. A. Reinmaa, õpetaja pr. M. Martinson, „Ugala" näitejuht Tinn, Wiljandimaa noorte konsulent N. Runnel ja prl. E. Rosenberg. Kursusest wõttis osa 100 inimese ümber.

Maanoorte edukas tegevus Järvamaal.

Reedel peeti Paides Järwa maanoorte ühenduse maakonnakogu koosolekut, millest wõtsid osa kõik kogu liikmed.

Nagu selgus aruannetest tegewusest kohtadel, on kõikjal maanoorte liikumine jõudsalt lewimas ja tegewus intensiiwseks kujunenud. Järjest kaswab ka maanoorte ringide arw.

Edasi wõeti wastu maanoorte ühenduse tegewuskawa maakondliku ja konwentide ulatuses. Tahetakse jatkata mõnde ka mullu edukalt töötanud noorsoojuhtide kooli tegewust. Tulewaks aastaks kuulutatakse wälja maakondlik maanoorte kirjandite ja kodukaunistamise wõistlused. Paides toimuks maakondlik lõikuspüha ühes tegelike töode wõistlusega. Ka on kawatsus wälja anda maanoorte albumit, korraldada ekskursioone maanoortele jne.

Heaks kiideti ka weel maanoorte ühenduse eelarwe ja arutati mitmesuguseid maanoorte tegewusse puutuwaid küsimusi.

Pilk Räpina-Naha Noorte Ühingu töösse.

Räpina walla põhjapoolsemal serwal asuwa Naha küla elujõulisemaks ja hoogsama tegewusega seltsiks on Naha Noorte ühing, mille ümber on koondunud kogu küla kodanikkond. Ettewõtliku ja tööjulge esimehe, akadeemilise haridusega põllumehe hr. Juhan Elkeni eestwõttel ja kogu küla elanike toetusel walmis möödunud aastal nägus ja ajakohane koolimaja Naha algkoolile, mille ehitas Noorte ühing. Ka muretseti koolimajja ühingu kulul ajakohased uued koolipingid ja õppewahendeid.

Naha koolimaja oma nõuetele wastawate pidurunnidega on kujunenud rahwale paremaks kokkutuleku kohaks. Koolimajas asuwasse nn. „seltskondlikku tuppa" on awatud awalik lugemislaud, mis seiab rohket kasutamist.

Möödunud suwel korraldati Noorte ühingu poolt koolimajas terwe rida pidusid, kust oli rahwa osawõtt alati rohkearwuline. Mõnukamatest näidendeist wõiks nimetada E. Ellori „Naismetsawaht", A. Tamme „Tuulispead" j. t. Nüüd, millal töödest wabamat aega saab, on jälle tegewus käimas uue näidendi otsimisel. Näitetrupi juhiks on põllumajanduskooli haridusega seltskonnategelane hr. Bernh. Aruste. Tänuwäärse töö on Naha Noorte ühing teinud ka rahwatantsude esitamisega, mis on leidnud rahwa hulgas suurt poolehoidu. Ühingu rahwatantsu trupi juhiks on prl. Erna Kliimann.

Võrumaa Maanoorte Ühenduse tegevuskava.

Wõrumaa Maanoorte Ühendus pidas neil päewil oma asutamis- ja esimese maanõukogu koosoleku. Ühenduse wanemaks on ÜMÜ Peawanema kindral J. Laidoneri poolt määratud Maawanem A. Kohwer, wanema asetäitjaks waliti Wõru maakonsulent J. Männik, laekuriks Wõru konwendi noortewanem H. Narusk. Kantseleiliste asjaajamist juhib maanoorte instruktor E. Piir.

Ühenduse maakonnakogu wõttis oma talwisesse töökawa juhtide kursuse korraldamise, ringide wõrgu wäljakujundamise, põllumajanduslikku laenuraamatukogu asutamise, talipäewa korraldamise, ringidewahelise wõistluse ja eelolewaks sügiseks põllumajanduse näitusel esinemiseks eeltööde tegemise.

Eelarwe 1. apr. 1939. a. koostati tasakaalustatult kr. 572,37 suuruses, millest kr. 250.— on ette nähtud juhtide kursuste korraldamiseks ja teine samapalju laenuraamatukogu asutamiseks. Raamatukogu asutatakse seks, et rahuldada üksikute ringide õpperaamatute tarwet, kuna meie awalikud raamatukogud ei sisalda neid. Raamatuid laenutatakse komplektidena ringidele kui ka üksikult liikmetele ringiwanema wastutusel.

Noortepäev ja töövõistlused Haanjas.

Haanja Maanoortering on nooremaid Wõrumaal. Kuid tegewus ja uued algatused ning püüdmised on siiski märkimiswäärt. 11. detsembril korraldab ta Haanja unes ja nägusas rahwamajas noortepäewa, kus esinewad kõnedega Põllutöökoja ja Kodumajanduskoja esindajad. Peale kõnesid on töövõistlused rehapulkade tegemises, kartulikoorimises, nööritegemises ja nõõpaukude tegemises. Wõistlusele kohtadele tulnutele on wäärtuslikud auhinnad, mille tõttu on wõistluseks üles andnud rohkesti Haanja noori. Samal päewal ja samas korraldab maanoortering raamatunädala lõpu tähistamiseks kirjanduse näituse kolmes osakonnas: raamatud, ajakirjandus ja haanjalaste omaloominq.

Haanja maanoored on wõtnud oma ülesandeks ümbruskonda ajakirjanduse levitamise, selleks esitab ring kõiki neid ajalehti ja -kirju, mis maaoludes on soowitawad. Ring korraldab raadioühiskuulamisi põllumajanduslikul ja maanoorte organiseerimise ainetel.

Ka on kirjanduswõistlused Wabariigi aastapäewaks wälja kuulutatud alla 20-aastastele „Kuidas peab maanoor käituma" ja 20—25-a. „Miks eelistan ma maaelu".

Raamatule aukoht eesti kodudes.

Sütitav raamatunädala avaaktus Tallinnas.

Raamatunädal awati pühapäewal pidulikku aktusega Estonia kontsertsaalis; aktusest wötsid osa Peaminister K. Eenpalu abikaasaga, haridusminister A. Jaakson, haridusministri abi W. Päts abikaasaga, kirjanikke eesotsas Marie Underi, A. H. Tammsaare, Aino Kallase, H. Wisnapuu, J. Semperi j. t., rohkearwuliselt weel kultuurtegelasi ja raamatusõpru, eriti aga noorsugu.

Kontsertsaal oli dekoreeritud rohelisega, spaleeridena riwistunud kodutütred moodustasid peosaalile kauni raamistu. Peaministri saabumist terwitati püsti tõustes ja terwitusmarsiga sõjawäeorkestri poolt.

Wöimsalt kõlasid orelikunstnik Meta Tari poolt mängitud orelihelid üle saali. Awamängu järele astus kõnetooli luuletaja H. Wisnapuu ja kandis ette proloogi.

Proloogile järgnenud awasõnas raamatunädala esimees

A. Keller rõhutas raamatu tähtsust kultuuri kandwaima alussambana,

ja et raamatunädalat teostades tahetakse raamatut tawalisest argipäewaelust weelgi rohkem esile tõsta ning kõigile meele tuletada seda kõrget aukohta, mis raamatule kui meie waimuelu õilsamale teenijale kuulub. Kõneleja awaldas kõigi raamatusõprade tõsist lugupidamist ja

sügawat austust Wabariigi Presidendile K. Pätsile ja Peaminister K. Eenpalule nende poolt näidatud õige tee eest, mis peab meid wiima raamatu hindamisele ja täielikule kasutamisele.

Tsiteerides Wabariigi Presidendi K. Pätsi ja Peaminister K. Eenpalu poolt Raamatuaastal lausutud sõnu, ütles kõneleja: „Meie raamatunädala korraldajad organiseerides selle ürituse Raamatuaasta järglasena, ei wöiks soowida midagi suuremat kui seda on wäljendanud meie riigijuhtide hingestatud sõnad, tulles nende südamest, aga mis kõlamata on ka meie kõigi südamehüüd, kui meie selle raamatunädalaga mõnegi sammu edasi saame oma kultuurelus, eriti aga püüdes raamatut kogu rahwale lähemale wiia, et täita neid kõrgeid sihte ja ülesandeid, mis meie riigijuhtide poolt on üles seatud."

Kirjanikke raamatu-nädala avaaktusel.
Vasakult: Henrik Visnapuu, Aino Kallas, proua Eenpalu ja Johannes Semper

Lõpetades awasõna, andis raamatunädala esimees sõna peaköneks Peaminister K. Eenpalule.

Peaministri kõne wöeti wastu waimustatud kiduawaldustega.

ÜENÜTO segakoori poolt G. Ernesaksa juhatusel ettekantud E. Aawa ja E. Wõrgu laulude järele

köneles kirjanik Aino Kallas sütitawalt „Raamatust ja kunlest".

Wiitulikunstnik H. Schützi poolt esitatud wiitulisoolode järele wõttis sõna

kirjanik J. Semper, kes köneles raamatu loojast ja lugejast.

Kõneleja maalis kuulajaskonna waimusilma ette pildi sellest, mis siis juhtuks, kui mingi kirjeldamatu katastroof häwitaks kogu maailma kirjanduslikku toodangu. Aga juba päewal pärast katastroofi sünniks uusi teoseid.

Inimese loow energia on wäga wiia, see tõuseb tuhastki endiselt nagu Phönix.

Luues püüab kirjanik mõista inimest ja ümbrust, mõista maailma ning elu wälja tõsta shabloonist.

Looja kõrwal on lugeja teine raamatu alussammas, ja wahemaa looja ja lugeja wahel polegi nii suur.

Aktus lõppes ÜENÜTO segakoori laulu-ettekandega ja raamatunädala juhatuslikme A. Weileri lõppsõnaga, kes awaldas tänu kõigile, kes asunud tööle raamatu lewitamiseks, alates meie lugupeetud riigijuhtidest ja lõpetades raamatusõpradega meie kodumaa kaugemais nurkades. Kõneleja tõi eriti esile, et

neljas sajandi jooksul on Eestis ilmunud ümmarguselt 35.000 raamatut.

Keskmine raamatutoodang meie iseseiswuse ajal on ümmarguselt 1000 eriraamatut aastas.

Kõneleja märkis tunnustawalt ka seda osa, mis on raamatu lewitamisel täita Eesti emal, isal ja koolitöötajal.

Aktuse lõppedes lauldi hümni.

2 last jäi tulle.

Stokholm, 5. detsembril.

Pühapäewa õhtul juhtus tuleõnnetus Lõuna-Rootsis, kus Philadelphia usulahu palwemaja häwines leekides. Tuli algas palwemaja juures elutsewa järelewaataja korterist. Järelewaatajal jäi neljast lapsest kaks tulle ja hukkusid. Tuleohwriks langesid 2-aastane tütar ja 10-kuine poeg.

Pirow tagasi Londonis.

ETA. London, 5. dets.

(Reuter.) Lõuna-Aafrika kaitseminister Pirow saabus eile tagasi Londoni. Ta lubas anda seletusi oma reisi tulemuste kohta lähemail päewil.

Tihe udu Rootsis.

Stokholm, 5. detsembril.

Pühapäewal walitses Rootsis kogu päewa tihe udu, ulatudes 150 meetrini maapinnast. Udu oli sedawõrd tihe, et paarikümne meetri kaugusele oli raske näha. Tiheda udu tõttu oli takistatud laewade liikumine, samuti polnud wöimalik ka lennukitel maanduda Stokholmi lähedal aerodroomil.

25.000 juudi perekonda Lõuna-Ameerikasse.

ETA. New York, 3. dets.

(Reuter.) Juudi telegraafiagentuuri teatel on üks Kesk-Ameerika riik, kelle nime ei mainita, pakkunud 10.000-ruutmiililist waba maa-ala 25.000 juudi perekonna asustamiseks tingimusel, et neist 40 protsenti olekſid põllutöölised, 40 protsenti käsitöölised ja 20 protsenti muist elukutseist. Agentuur teatab, et läbirääkimised wiiakse lõpule tõenäoliselt detsembrikuu lõpuks.

ETA. Bukarest, 3. detsembril.

(Havas.) Wiimase aja sündmused on Rumeenias uuesti päewakorrale tõstnud juutide küsimuse. Esmajoones tuled korraldada 100.000—120.000 juudi elu-olu, kes ei oma Rumeenias ilma passita, antakse isikukaart, ontud eriline dekreet, mille järele kõigile isikuile, kes ei ole rumeeniased ja elawad Rumeenias ilma passita, antakse isikukaart, mis on maksew üks aasta ja mida on wöimalik uuendada. Nende isikukaartide omanikud wöiwad saada tööd ainult selles ulatuses ja neil aladel, mis on wälja jäetud rumeenlaste töökaitse seadusest.

lastamas järgmisel päewal pärast teie kadumist, miss Ingleton. Ta oli Paulile seletanud, et kirjutab Sylvia Hartbyle ja teatab talle seiku, mida Paul ei saanud salata ega seletada. See oli tehtud wäga kawalalt, sest ta teadis, et Sylvia wiibis Pariisis ja Paul püüab temaga iga hinna eest enne kirja saabumist kõnelda. Kui ma ei eksi, nägi Garth isegi Pauli lennuki lahkumist ja helistas kohe Rolchambeaule. Poleks Paul nii kiiresti lahkunud hotell Montaigne'ist, oleks ta seal tapetud. Ja lugu poleks osatud kuidagi selgitada, kuna Paul ja Rolchambeau olid teineteisele wöörad."

Victor noogutas mõtlikult.

„See oli muidugi Garth, kes tappis Sheppardi," ütles ta aeglaselt. „Jerryt waest seirati „Rohelise mao klubini." See selgitab, miks Casadole helistati, kui Jerry soowis kelneri kohta. Kuid mis mind rabab, Bob, on seik, et sina oskasid kahtlustada Garthi."

Bob naeratas.

„Märkasin seda päewal, mil läksin Bloomsburysse, et külastada teid, miss Ingleton. Algul ütles ta, et oli põletanud kirja, mille olite talle jätnud. See tundus kaunis kummaline, seda enam, et ilm oli soe ja kaminas polnud tehtud tuld. Ta wöis kirja muidugi põletada tikutulega, kuid polnud mingit põhjust selliselt kiirustada kirja häwitamisega. Olin peagu kindel, et ta üldse polnud saanud kirja, kui nägin kirjapressi. Kuiwatuspaber oli täiesti puhas ja sellega oli kustutatud ainult ridu, mis mulle olid soowitawad teada."

„See on kõik wäga tore," ütles Victor kukalt sügades. „Kuid kas sa ei oletanud liig julgelt? Gail wõis ju Garthile kirjutada pliiatsiga, nii et tal polnud waja üldse kustutada."

„Arwestasin seda asjaolu. Kuid unustasid ümbriku, mille leidsin kaminast. Ümbrik oli walesti adresseeritud, nagu mäletad, ja wisatud nii, et ma tingimata pidin selle leidma. Mulle paistis kummaline, et miss Ingleton adresseerib kirja walesti, tulles parajasti St. John's Wood'ist. Tal pidi ju olema meeles, et maja oli tühi.

„Lihtsalt uudishimust laskſin siiski ümbrikku uurida kellelgi Scotland Yardi eksperdil. Mikroskoobi all selgus, et tähed olid kirjutatud wäga hoolikalt. Siis wörreldi käekirja postkaardiga, mille miss Ingleton kunagi oli saatnud Godfrey Naylorile. Kiri oli üldjoontes küll sarnane, kuid seal leidus ka järske erinewusi. Ühe sõnaga — kiri ümbrikul oli wõltsitud."

Victor noogutas kiitwalt.

„Pean tunnistama, et tegid seda hästi, Bob."

„Lihtsalt politsei meetodid, Vic," itsitas Bob kelmikalt. „Ütlesin ju, et need ületawad salaluure wõtted. Kui ma aga märkasin," jatkas ta tõsisemalt, „et Garth oli kirja wõltsinud, mille Paul loomulikult sai, kirusin iseend, et ma polnud waremalt taibanud, et see oli Garth, kes tungis St. John's Wood'i ja warastas mõrwadesse puutuwad paberid. Garth oli ju isik, kes kõige tõenäolisemalt omas akna patentwõtme. Ta asetas kaardid seifi lootuses, et leiad need, kuna ta teadis, et kahtlustad Pauli. Hilsem tegi ta muidugi weel kõike wõimalikku, et lasta Pauli paista mõrwarina.

„Põhjus, miks ma ei wõinud sulle seletada oma järeldusi, Vic, oli see, et sa siis olekſid taibanud miss Ingletoni rööwimist. Ja nagu minagi, tundnuksid sa hirmu, et temaga on juhtunud midagi weel halwemat."

Victor waikis.

„Ah, nii," ütles ta lõpuks. „Tegid kõik selleks, et säästa mulle südamewalu. Wõtan tagasi sulle öeldud halwad sõnad, Bob."

Strong wiipas tõrjuwalt.

„Pole waja. Mul oli ka teine põhjus. Ma ei tahtnud, et tapad Garthi enne, kui taban ta." Naeratades pöördus ta Gaili poole. „Victor on wäga äge," hoiatas ta. „Hoidke teda alati meetri kaugusel."

„Ma püüdsin — kuid ei saanud," waletas tüdruk kelmikalt. „Taksos pole ju kuigi palju ruumi, mr. Strong."

„See tähendab, et olen wastu wõetud ja wajan registreerimiseks tunnistajaid," hüüdis Victor õnnest särades. „Kuidas oleks, Bob?"

Wastuseks haaras Strong Victori käe ja raputas seda südamlikult.

„Onnitlen, sõber." Ja lisas siis kelmikalt: „Sieti olen ju kogu aeg olnud sulle tunnistajaks!"

Lõpp.

Taimewõist.

Wastus lug. 9451. Taimewõi koosneb üldiselt samadest toitainetest kui koorewõi, kuid taimewõi toitained on taimelise päritoluga, s. t. taimewõis sisalduwad raswollused on saadud raswarikastest taimeosadest ja seemnetest, nagu kookuspähkel, õlipuu wili jne. Keha toitlusnõudeid toitainete suhtes rahuldab taimewõi samuti kui koorewõi, ainult witamiine peaaegu ei olegi taimewõis. Kui wõihind on wälismaal kallis, siis on kasulikum koorewõid wälja wedada ja ise süüa palju odawamat taimewõid, nagu teewad seda teisedki põllumajandusriigid. Nii Taanis tarwitatakse maal peamiselt taimewõid, kuna wõid saab ainult suurtel pühadel.

Juurelõike saamisest.

Wastuseks lugejale 15.971 teatame, et juurelõike saamiseks tuleb esitada palwe Asundusametile, kirjeldades selles oma talukoha maade klassifikatsiooni ja põhjendades juurelõike wajadust karjamaa puudumisega. Juurelõike hinna kohta nii palju, et hind sõltub wabaturu hindadest — soodustatud hindadega enam juurelõikeid ei saa.

Wastuseks lugejale nr. 720. Meie järelepärimisel selgus, et sarnaseid kamme nagu Teie kirjutate, ei ole saadawal.

Wõõrkeele õppimisest.

Wastuseks lugejale 13.434. Kõige rohkem räägitakse Eestis wõõrkeeltest wene ja saksa keelt, kuna need wähemusrahwused on meie riigis arwukamad. Seega oleks Teil soowitaw õppida ühte neist keeltest — olenewalt, missugust Teie ümbruses wõi Teie tulewase ametikoha ümbruses rohkem kõneldakse. Koolides on, Haridusministeeriumi poolt koostatud õppekawa järele esimeseks wõõrkeeleks saksa keel, teiseks inglise keel. Inglise keelt õppida pole teil teie elukutse juures kasulik. Lõpliku waliku peate tegema muidugi ise — kuid ei ole kahjuks, kui õpite mõlemad kohalikud wõõrkeeled selgeks.

Põllumajanduslikku nõuannet.

Marjapõõsaste wäetamisest.

Wastus lug. 4676. Marjapuude wäetamiseks laudasõnnikuga on sobiwaim aeg sügis, ainult kerges liiwamaas antakse sõnnik kewadel. Sõnnik tuleb pärast andmist maasse kaewata, siis on tema mõju suurem. Kui teie aias on hiirte hädaohtu, siis on soowitaw maa kinni tallata, et hiired kõige waewaga maa sees liikuma ei pääseks.

Kastaniseemnete mahapanekust.

Wastus lug. L. E. 836. Kastanipuu seeme tuleb maha panna sügisel, pärast seda kui seeme on warisenud. Seeme wajutatakse maa sisse 5—6 sm sügawusele. Kui soowite ilusaid puid saada, siis on soowitaw seeme panna maha peenrasse, kus ülestõusmisel saab noorte taimede eest hoolitseda nagu puukoolis. Sealt on siis kerge noori paariaastasi taimi soowitawasse kohta istutada.

Mootoritest.

Wastus lug. 28.862. Missugust tüüpi mootorit osta, selle kohta on raske wastust anda, kuna meil mootorite tüübid on põllutöömasinate ja -riistade katsejaamas proowimata. Mis puutub sellesse, kas osta talusse petrooleumi- wõi naftamootorit, siis on taludes meil rohkem lewinud petroolmootorid, kuna naftamootoreid tarwitawad rohkem töostused.

Toalillede wäetamisest.

Wastus lug. 17.566. Teie soowite teada, kas toalilli wõib wäetada põllu kunstwäetisega. Selle peale saab wastada ja ning ei. Osa toalilli kannatab kunstwäetist kuna osale wõib see wäga kahjulikult mõjuda. On ju toalillesid tuhandeid liike ja sortisid ja seepärast ei saa siin üldist wastust anda. Kirjutage, missuguseid toalilli teie kaswatate, siis teame ka wastada, kas neid just wõib kunstwäetisega wäetada wõi ei tohi.

Kanapoeg neljajalaga.

Küti wallas Wirumaal, Woore külas tuli Põldmäe talus munast wälja neljajalgne kanapoeg, kes muidu oli terwe, kuid omas waid peale tawalise jalapaari teise paari jalgu, mis käimisel lohisesid järele. Kanapoeg jäeti kaswama ja ta arenes kuni kolmekuuni, kuid leidis siis õnnetut surma — kukkus weetünni ja uppus. Pildil näemegi seda neljajalgset sulglooma.

Põllumeestekool Paidesse.

Konwendi täiskogu oli koos.

Reedel toimus Paides Paide põllumeeste konwendi täiskogu koosolek. Põllunduskultuuri arendamiseks otsustati tulewal aastal konwendi piirkonnas korraldada rohkesti mitmesuguseid kursusi ja loenguid. Eeskätt otsustati aga juba algawal nädalal rakendada tööle konwendi põllumeestekool. Wiimane asuks tööle üks kord nädalas ja tema töö toimuks põllutööde waheaegadel. Koolijuhatajaks waliti Järwa maatulunduskonsulent agr. H. Lipp ja õpetajaks Aug. Roosaare. Kooli asukoht jääb Paide. Seni on kooli üles annud end 40 õpilast.

Üksmeelselt wõttis konwendi täiskogu wastu ka läinud aasta tegewuskawa. Karjamajanduse alal on asutatud konwendi piirkonda juurde 14 uut pullijaama. Endistega kokku on Paide konwendis nüüd 34 pullijaama. Jäärajaamasid loodi läinud aastal juurde 6. Tublit tööd on tehtud ka uudismaade harimise alal. Preemiaid sellel alal on maksetud 200 ha ülesharimise eest.

Loomade söratõwe wastu wõitlemiseks otsustas konwendi täiskogu pöörduda Põllutööministeeriumi weterinaarosakonna poole, et wiimane koostaks söratõwe selgitamiseks wastawa broshüüri ja jagaks selle loomakaswatajatele.

Raadio saatekava.

Teisipäev, 6. detsember.

Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. Ilmateade. 7.30 hommikkontsert helipl. 8.15 hommikupalvus — õp. mag. A. Horn. 8.35 perenaistele. Turuteated.

12.00—12.40 Kooliraadio. „Uus päev veel kõik võib muuta!" kuuldepilte Soome vabadusvõitlusest. Koostanud T. Heino. (Soome 21. iseseisvusepäeva puhul).

16.50 teated ja reklaam. 17.00 mandoliinimuusika. Kirillovi kvintett. 17.30 Tervitusi lahe tagant. Soome haridusministri U. Hannula ja Eesti saadiku R. Möllersoni sõnavõtud Soome iseseisvusepäeva puhul ning usutlused Viiburi lääni maahärra A. Manneri ja Turu ülikooli rektori prof. dr. Juvaga. Usutleja — J. Rummo helipl. 17.50 Soome koorilaule. 18.10 lastele. Täna saame kontserdi Kouvola ja Viiburi lastelt! Õpilaskoori ja -orkestri ettekandeid ning vestlus Kouvola lastega. 18.40 päevauudised. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 Mikrofonimatk piki Soome lahe põhjapoolset kallast. Reportaaž ja helipilte Turust, Kouvolast, Viiburist ja Helsingist. Koostanud J. Rummo. 20.00 Soome iseseisvusepäeva aktus. („Estonia" kontsertsaalist). 1. Avasõna — Eesti-Soome-Ungari Liidu esimees A. Jürima. 2. Välisminister K. Selteri sõnavõtt. Soome hümn. 3. Soome saadiku minister P. J. Hynnise sõnavõtt. Eesti hümn. 4. Järnefelt: sümf. poeem „Korsholm" — „Estonia" ja RR ühendatud sümfooniaorkester, juh. prof. J. Aavik. 5. Pidukõne — dots. dr. K. Vilkuna. 6. Sibelius: Romanss keelpilliorkestrile. Kajanus: Rapsoodia. — „Estonia" ja RR ühendatud sümfooniaorkester, juh. prof. J. Aavik. 7. Maasalo: Kui mu kulda tuleks. Ikonen: Venesõit. Kuula: Suudlus. Melartin: Tili, tili tenga leidsin (eesti rahvalaul) — Soome ooperilaulja V. Sola (tenor), klaveril P. Lüdik. 8. Sibelius: Finlandia — „Estonia" ja RR ühendatud sümfooniaorkester, juh. prof. J. Aavik. 9. Lõpusõna — Eesti-Soome-Ungari Liidu abiesimees V. Alttoa. 21.30 Soome viiulisoolosid helipl. 21.45 kirjanduslikud uudised. 22.00 õige aeg. Päevauudised ja sporditeated 22.10 Soome orkestrimuusika helipl. 23.00—23.10 esperantokeelne nädalakroonika.

Kesknädal, 7. dets.

Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauud. Imateade. 7.30 hommikukonts. (helipl.) 8.15 hommikupalvus — õp. A. Soosaar. 8.35 Tallinn ja Türi: turuteated.

16.50 teated ja rekl. 17.00 Türi: Prantsuse keel — mag. K. Kanh. Tallinn ja Tartu: A. Campoli ork. mängib (helipl.). 17.30 Pääsukesed (helipl.). 17.45 Türi: ins. G. Verret: Põllumajanduse mehhaniseerimisest (I). 18.00 Türi: Põllumajanduslikud teated. 17.45 Tallinn ja Tartu: A. Cortot mängib (helipl.). 18.10 kontsertmarsse (helipl.). 18.40 päevauud. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 soovikonts. (helipl.). 19.50 välispoliitiline vestlus — H. Rahamägi. 20.10 õhtumuusika Corso-trio. 20.55 „Raamatute keskel", luule- ja muusikapõimik. Deklamatsioon — A. Lauter. 21.25 Toti ja Tito laulavad (helipl.). 21.45 lastevanematele. Õ. Ploompuu: Kes on lapsele autoriteet. 22.00 õige aeg. Päevauud. ja sporditeated. 22.10—23.00 E. Lalo helitöid (helipl.).

Neljapäev, 8. dets.

Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauud. Imateade. 7.30 hommikukonts. (helipl.) 8.15 hommikupalvus — õp. B. Ederma. 8.35 perenaistele. Turuteated.

16.50 teated ja rekl. 17.00 Türi: Inglise keel edasijõudnutele — R. Seth. Tallinn ja Tartu: Lanneri valsse (helipl.). 17.30 mag. H. Rebane: Vallavanemad ja talitajad teoorjuse ajal. 17.50 Jõulude ootel (helipl.). 18.10 mudilastele. Meie Murist ja tema kangelastegudest. 18.40 päevauud. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 viis minutit tervisele — dr. med. M. Kask. 19.10 Muusikaõhtu P. Robesoni juures (helipl.). 19.30 Marta Sillaots: Raamatute tähtsusest. 19.45 majanduslik ringvaade — L. Grandberg. 20.00 muusika kohvikust „Harju". 20.30 „Kindermannid välismaal". A. Üksipi reisikirjeldus-kuuldemäng N. Leikini ainetel. 21.15 lühipalu ooperitest. RR ork., juh. P. Nigula. 22.00 õige aeg. Päevauud. ja sporditeated. 22.10—23.00 romantiline muusika. RR ork., juh. P. Nigula.

AJAKIRJADE JA AJALEHTEDE TRÜKKIMISEKS
ÜHISELU TRÜKIKODA
on sisustatud eeskujulikult. Hoodsate olemasolevate ning täiendatavate töövahendite tõttu Ühiselu trükikoda saamub sellel alal esireaa.
ÜHISELU TRÜKIKODA
TALLINNAS, PIKK 42 TELEFON 442-04

wates, et lähen Bloomsburysse, söidutas Paul mu Tottenhami tänawale ja laskis seal söidukist maha. Seadsin sammud King's Crossi jaama lähedal asuwa hotelli poole. Korraga peatus seljatagant lähenenud auto mu kõrwal. Enne kui taipasin, mis juhtub, olin paigutatud juba autosse. Siis ei mäleta ma enam muud, kui ärkamist maa-aluses ruumis, kus mind neli päewa hoiti wangis."

Tüdruk seletas Victorile lähemalt oma wangipõlwest, lisades, et Paul Wellington oli meelemärkusetult toodud eelmisel õhtul keldrisse.

„Õhtupoolikul tuli Garth sinna. Kuulsin teda kõnelewat Principega. Ta oli wihane, kuna Principe oli alles siis awastanud, et Paulil polnud kaasas telegrammi, millega ta oli meelitatud „Langenud inglisse". Ta kartis, et politsei wõiks telegrammi leida ja tulla wõõrastemaja läbi otsima. Kuna ta seda ei soowinud, otsustas ta minna isakoju Pauli ruumidesse."

„Ja kui ta saabus, nägi ta politseiautot ukse ees," pomises Victor. „Kindlasti. Ta kuulis Bobi andwat käsklusi juhile ja kuna ta lennuki oli peitnud kuhugi lähedusse, kasutas ta seda „Langenud inglisse" jõudmiseks. Kuid mida kawatses ta teha sinu ja Pauliga?"

„Ta seletas Principele, et tahab lennukist õhus wälja hüpata ja lennukil lasta puruneda. Ta näis arwawat, et kui Paul surnud, ei tunne politsei enam tema, see tähendab Garthi wastu huwi. Ma ei tea, miks ta seda mõtles."

„Mina tean," wastas Victor süngelt. „Ta kuhjas Paulile mitmesuguseid süüdistusi. Wennaks maskeeritult püüdis ta mind mõõdunud ööl tappa. Nüüd mõistan. Milline kawal kurat!"

Ta jutustas tüdrukule juhtumist Barnesis.

„Muidugi teadis ta, et kahtlustan kirja saatjana Pauli. Ta wiskas taskuräti maha meelega ja teades, et Pauli hakatakse taga otsima, sõitis ta taksoga isakoju ja peitis lennuki, et jääks mulje, nagu oleks ta wend selle wõtnud. Oh, nüüd on mul kõik selge. Paul pidi olema ohwer, kes Garthile andnuks wõimaluse wabalt teotseda uimastuswahendite weoga. Ta kartis, et Paul awastab salakirjas teadete sisu ja sellepärast saatis ta Rolchambeau teda tapma. Wabanda, kallis," ütles ta Gaili segast ilmet märgates, „unustasin. Jutustan sulle nüüd loo lõpu."

Jutustamise ajal saabus Bob Strong. Luigi Principe oli tabatud põgenemiskatsel all-maa garaazhis ja wahistatud inimese röövimise ning mõrwakatse pärast. Uimastuswahenditega kauplemises ei saadud teda süüdistada, kuna neid wõõrastemajast ei leitud. Paul Wellington wiidi koju ja kui Victor oli lõpetanud oma jutustuse, Bob teatas, et ta telefoniteel oli saanud andmeid, et Paul oli tulnud teadwusele ega wiibinud tõsises ohus.

„Mul on kahju Paulist ja ta isast," lisas Bob. „Tänaõhtused sündmused, samuti nendega ühendusesolewad seigad ilmuwad mõne tunni pärast raswase kirjaga kõigis ajalehis. Eksisin Pauli suhtes rängalt. Ta ainsaks weaks on see, et armastab liialt oma perekonna head nime, unustades sealjuures kõik muu. Perekonnas oli ainult üks teeskleja ja selle nimi oli Garth. Ta aus nägu ja heatahtlik kohtlemiswiis olid talle suureks toeks. Praegu just kuulsin, et ta käinud wenda kü-

Male-maailmameistri võistluse males võiks korraldada ka Eestis.

Veel üks vestlus maailmameistri kandidaadi Paul Keresega.

Paul Keresega juttuajamise tegemine on umbes sama, mis näpuga elawõõbeda püüdmine. „Ajapuudus," wabandab Keres hilinemist.

„Turniiril te just terawat ajapuudust ei tunnud?"

„Eks kiirelt tuli mõnikord mõtelda küll."

„Kuipalju te mõtlete tawaliselt käikusid ette? Ja kas istute laua taha mingi ettekawatsetud awangu- wõi mänguplaaniga?"

„Ei tea isegi, kas mõtlen ette. Istun laua taha ja muud kui hakka mängima. Awanguks loetakse teoreetiliselt kuni 15 käiku ja kui kõigi nende käikude wariandid läbi mõtelda, kuluks aega umbes 200 aastat."

Kerese reisukaaslane **Rebane** on arwestanud wälja, et Keres kulutas oma 14 partii mängimise juures mõtlemiseks aega 44 tundi, Reshewski aga ligi 60 tundi. Reshewski ei lõpetanud üldse ühtegi partiid esimesel mängupäewal, wälja arwatud 2 partiid, millised ta wõrdlemisi ruttu kaotas.

„Kas on wõimalik, et turniirist osawõtjad pidasid mängu waheajal nõu oma abilistega?"

„Nõupidamine pole keelatud, aga ega seda wõimalust wist keegi ei kasutanud."

„Kas on turniiril mõeldaw ka kokkumäng — et näiteks mõni lootusetus seisukorras mängija sihilikult annab wõidu teatud wõistlejale?"

„Niisugune asi pole mõeldaw. Malepartiisid saab ju hiljem analüüsida."

„Kuidas suhtusid teisse hollandlased ja kas turniiri korraldus rahuldas?"

„Hollandlased suhtusid wäga sõbralikult kõigisse mängijaisse. Tegid meie headuks kõik, mis wõimalik."

„Kas turniiri korraldus oli AWRO-le tasuw?"

„Turniir andis puudujääki umbes 50.000 krooni. Hollandis on raadioringhäälingud eraseltside käes ja kuulajad maksawad seltsidele wabatahtlikult liikmemaksu. Lisasissetulekuks on weel reklaam. AWRO-l on umbes 200.000 liiget. Ega ringsõidudki polnud mõeldud rahateenimise, waid eestkätt malepropaganda huwides. Wõistlejate sõidutamine paigast teise ja kulud sellega seotud ületasid kindlasti mitmes linnas mängimise tulud."

„Kas pääsmed olid kallid?"

„Päästme hind oli 1 kulden — meie rahas 2 krooni. Saalid olid walitud wõimalikult suured. Wiimast matshi jälgis 1000 inimest."

„Kas mõni mängija õppis ka eesti keelt?"

„Flohr oskab ütelda — „Sa wana pastal." Ja weel mõned kõbedamad sõnad."

„Kui kaugel olete oma male-õpperaamatuga?"

„Esimene pool on walmis. Kuid teha on weel palju ja nõuaks tublisti aega töö lõpetamine. Meie oludes tuleks raamat koostada nii, et seda saaksid kasutada algajad kui ka wanemad maletajad. Oleks ehk wõimalusi praeguses olukorras ka mu raamatu tõlkimiseks mõnda wõõrkeelde."

Paul Keres paitab kaasmelit Amsterdami looma aias.

„Millega on seletataw malehuwiliste rohkus Hollandis?"

„See on järjekindla propaganda tulemus. Dr. Euwe peab tihti raadios loenguid. Ka korraldawad ringhäälingud turniire wäga algupäraste wõtetega. Näiteks mängitakse malepartiisid ringhäälingu spetside ja publiku wahel. Ringhääling teatab oma käigu raadios. Publik wastab kirjateel. Malelaual tehakse siis käik, millist soowib kirjasaatjate enamus. Järgneb jälle ringhäälingu käik ja nii edasi. Iga käigu puhul antakse edasi ka weerandunniline seletus."

„Erilist wahejuhtumist turniiril ei olnud?"

„Ei mingisuguseid. Ajalehed ainult puhusid mõned pikkesed asjad suureks. Nii palju siiski — Capablanca nihutas kord mängu ajal poodiumil oma tooli nii palju tagasi, et pidi peagu alla saali lendama. Palad olid tal juba õhus."

„Kas oleks mõeldaw maailmameistri wõistluse korraldamine Eestis?"

„Maailmameistri wõistluste korraldamiseks meil pole takistusi — kui ainelise külje saab lahendada. Aliehinil on üksköik, kus ta mängib, ja minul oleks muidugi kõige soodsam mängida kodumaal. Mängida tuleb maailmameistri matshil 30 partiid ja mäng nõuab aega umbes 10 nädalat. Mängu preemia wahekord on nii, et wõitjale langeb 2 kolmandikku ja kaotajale 1 kolmandik."

„Kas elukutseline maletaja tuleb oma sissetulekutega wälja?"

„Miks mitte. Ega maailmameister ju ilma preemiata ei mängi kusagil."

„Kas wälislehtede esindajaid oli Hollandi turniiril palju?"

„Kohad olid reserweeritud 60 wälislehe ja agentuuri esindajaile. Peale nende käis mänge jälgimas weel rohkesti turiste. Muuseas — Hollandis segati Eesti wahel ära Lätiga. See on muidugi Kemeri turniiri teene. Kuigi maailmameistri-wõistlustel on tulemustest kõige otsekohesemalt huwitatud ainult 2 rahwust, saab tiitlimatsh kindlasti wäga põnew ja köidab malehuwiliste tähelepanu kogu maailmas."

Kuna lehemehed kurdawad, et neil pole olnud kunagi nii palju tööd telefoniga wastamisel kui Kerese suurwõistluse puhul ja Keres omakorda ütleb, et temal olnud turniiril kõige rohkem wastata ajakirjanike kõige wõimatumatele küsimustele, — siis lahkumisel lüüakse käed koostöölepinguks, milles mõlemad pooled tõotawad üksteisele pakkuda kõige paremat.

Maanoortele jagati auhindu

suurima söödapeedi kasvatamise eest.

Tänawu korraldas tshiilisalpeetri põllumajanduslik büroo lähedases koostöös Põllutöökoja maanoorte juhtidega maanoorteringide liikmetele töowõistluse „tshiilisalpeetriga wäetamisel suurima söödapeedi kasvatamiseks."

Esimese auhinna wõitja Elli Luhakooder.

Teise auhinna wõitja Jaan Kuum.

Teise auhinna wõitja Veigo Aru.

Huwi wõistluse wastu oli noorte hulgas elaw. Sellest

wõtsid osa kogusummas 105 maanoorteringist 715 liiget,

kellest rõhuw enamus wõistlustööd ka edukalt lõpule wiis.

Autasude määramise komisjon, millest wõtsid osa tshiilisalpeetri põllumajanduslikü büroo juhataja agr. J. **Kass**, Põllutöökoja maanoorte nõunik agr. E. **Nugis** ja Harju maatulunduse konsulent agr. H. **Luik**, leidis noorte töötulemused olewat tõhusad ja kõigiti kiiduwäärsed.

Esimese auhinna 50 kr. määras komisjon Tääksi maanoorteringi liikmele prl. Elli **Luhakoobrile**, kes eriti otstarbekohase ja hoolsa hoolitsemisega ja õige tshiilisalpeetri tarwitamisega

oli oma wõistluslapil kaswatanud 10,2 kg kaalnwa söödapeedi.

Samuti olid ka teised wõistluslapil kaswanud peedid kaalult 8—9 kg.

Teise auhinna wõitsid Weigo **Aru** üENü Woldi maanoorteringist, kelle kaswatatud suurim söödapeet kaalus 9,8 kg, ja Jaan **Kuum** Abja-Peraküla maanoorteringist, kes oma hoolsa töö tulemusena oli kaswatanud 9,25 kg raskuse peedi. Teise auhinna wõitjate autasu on wõistluse tingimuste kohaselt 25 krooni.

Kolmandale auhinnale tulid maanoored Raja **Lõo**, Asta **Willefeldt**, Endel **Kõwa**, Maimu **Paju**, Hilja **Heljo** ja Liisi **Wahtra**, kelle wõistluse korras kaswatatud suurimad peedid kaalusid 9—8 kilogrammi.

Kuigi komisjonil oli wõimalus auhindu määrata rohkem kui oli ette nähtud wõistluse tingimustes ja nimelt 36 autasu kogusummas 375 kr., ulatuses, pääsesid pinewa konkurentsi tõttu auhindadele ainult need wõistlejad, kelle suurim peet kaalus 6,2 kilogrammi ja üle selle.

Maakondade järele oli wõistlusest osawõtjaid kõige rohkem **Saaremaalt**, nimelt 139 noort. Samuti wõitsid ka arwult kõige rohkem auhindu Saaremaa noored, kuna 36 auhinnast terwelt kolmandik, s. o. 12 auhinda läks Saaremaale. Nii auhindade rohkuselt kui ka osawõtjate arwult olid teisel kohal **Läänemaa** noored, kust oli 120 osawõtjat, kellest 9 tulid auhinnale. Selle asemel aga kolm esimest auhinda jagasid oma wahel Wiljandimaa, Tartumaa ja Pärnumaa.

Tuli ähvardas Sillamäe õlitanke.

Reede hommikul kell 11 paiku süttis põlema Sillamäel rootslastele kuuluwa Eestimaa Oliikonsortsiumi bensiinilao kaalumaja, mis põles maani maha. Onneks oli tule puhkemisel kaalumajas ainult 300 liitrit bensiini. Wastasel korral oleks õnnetus wõinud paisuda wäga suureks, sest 10 meetrit kaalumajast eemal asuwad suured õlipaagid.

Tule lahtipääsmisel alarmeeriti otsekohe terwe tööliskond ning asuti tuleleeke liiwaga lämmatama. Kustutustöödel sai tööline Annuk tulehaawu. Ühel töölisel põles kaalumajja sisse jalgratas ja riideid.

Tuli sai alguse bensiinihulga kontrollimiseks kasutatud elektrilambist, millega waadati, kui palju on weel bensiini.

Kolmekordne veretöö Viljandis.

Lihunik tappis oma ärikaaslase, haawas ta naist ja mõistis enda üle kohut.

Südaööl wastu laupäewa tapeti Wiljandis rewolwrikuuliga oma kodus Tartu t. 113 lihunik Jaan Juhani p. **Ilwes**, 28 a. wana, ja haawati kahe kuuliga ta naist Lilli **Ilwest**, 20 a. wana.

Weretöö toimijaks oli Lühikesel tän. 5 elutsew käsilihunik Woldemar Jaani p. **Angelius**, 26 a. wana, kes pärast laskmist mõistis ka enda üle kohut, lastes kuuli meelekohta.

Meelemärkuseta olekus toimetati ta koos Lilli Ilwesega linna haiglasse. Lilli Ilwese haawad leiti olewat kerged. Üks kuul oli tal sattunud käsiwarde ja teine kaenlaauku, kust kuul wälja opereeriti.

W. Angelinse seisukord on aga raske. Kuul on tal ajju peatuma jäänud. Ellujäämiseks arwatakse wähe lootust olewat.

Lähemalt kuuldub lov kohta järgmist. Ilwes ja Angelius tegelesid koos loomade ülesostmisel, kusjuures Ilwes oli asjatundjaks, Angelius aga finantseerijaks. Laupäewal pidid nad selitsi minema jälle loomi ostma, sattusid aga reede õhtul restoran „Kommertsis" purjutama.

Ilwes oli Angelinselt laenanud 19 senti,

seldes, et tal polewat raha kaasas, kuid hiljem Angelius näinud Ilwese rahakotti, kus olnud raha küllalt. See asjaolu oli wihastanud Angeliust ja nende wahel

tekkis juba joogikohas tüli,

mis aga peagi likwideeriti. Warsti selle järele Ilwes läks koju.

Angeliust oli restoranist otsima tulnud ta wabaabieluline naine Helmi Kerem, kes leidis oma mehe restoran „Kodumaast". Seal Angelius wõinud koos naisega weel napsi ja asunud keskö ajal koju minema. Teel aga pole Angelinse süda rahu annud ja

kippunud Ilwese poole sisse,

et temaga rääkida. Läinud siis esiti Ilwese elukoha hoowile. Helmi Kerem kutsunud Ilwest teiselt korralt alla, kuid Ilwes, kes juba oli magama heitnud sängi, wastanud, et kes minuga tahab rääkida, tulgu üles, Angelius läinudki siis Ilwese tuppa, kuhu järgnenud ka H. Kerem.

Meeste wahel tekkinud jälle sõnawahetus. Kohe selle järele

tulistas Angelius, lastes sängis lebawale Ilwesele kuuli südamesse.

Ilwes tahtnud weel tõusta, kuid wajunud surnult tagasi. Müüd tulistas metsistunud Angelius naist, kes samuti lebas sängis, 7-kuine laps kõrwal. Kuulid õnneks last ei tabanud. Kohe selle järele laskis mõrtsukas ka endale kuuli.

Angelius olewat kord juba warem ähwardanud Ilwest lasta, kuid ähwardust ei wõetud tõsiselt.

Mehe surm koorma all.

Raske õnnetus juhtus Wirumaal Wohnja walla elaniku Jüri Merida'ga, 59 a. wana. Mees toimetati raskete sisemiste wigastustega Rakwere linnahaiglasse rawile, kus ta heitis hinge. Nagu selgus, oli tal purunenud paremal pool paar roiet, peale selle muud sisemised wigastused. Surmapõhjuste selgitamiseks wõeti pühapäewal ette lahkamine.

J. Merida oli käinud Kadrinast tärklisetõõstusest kartulijäätteid toomas. Koduteel Wohnja walda Kõrwe külla on aga kuidagi seni selgumata asjaoludel wanker läinud ümber ning mees jäänud koorma alla, kusjuures wigastused tekkisidki, mis olid sedawõrd tõsised, et ei aidanud ka arstiabi, mida antti Rakwere linnahaiglas, kuhu mees toimetati.

Rong lõikas mehe pooleks.

Allajäämine Lilleküla kohal.

Pühapäewa hommikul k. 8.29 ajal jäi Tallinnas Lilleküla peatuskoha juures asuwa W. Ameerika tänawa ülesõidukohal Tallinnast Haapsalu wäljumud rongi nr. 35 alla Willem Peetri p. Petenberg, 56 aastat wana, el. Tüwe t. 30—1, kes sai silmapilkselt surma. Rongi rattad lõikasid ta keha keskelt pooleks. Allajäämine oli tingitud mehe tähelepanematusest. Surmasaanu oli elukutselt kärumees ja olnud teel Wanakraamiturule. Ta oli perekonnainimene.

Kaevurile löödi pussiga selga.

Hõl wastu reedet tekkis Wirumaal Järwe wallas suurem kaklus, kusjuures Kukruse kaewanduse töölisele Mihkel Luhale löödi raske pussihaaw selga. Kuna lök tungis selgroosse, on M. Luhal halwatud kogu allkeha. Wigastus on elukardetaw.

Raske wigastuse tekitamiseks kahtlustatakse Järwe wallas elutsewat Elmar Luukeri. Mehed wiibisid mõlemad Järwe wallas tuttawa matusel ning läksid hiljem joobnud päi tüli.

Raskelt haawatud M. Luha toimetati Narwa haiglasse. Kakluse selgitamiseks alustas juurdlust kriminaalpolitsei.

Vannutati Tartu tuletõrje brigaadi pealikuid.

Täna toimus Tartu tuletõrje brigaadis pealikute wannutamine, millest ka brigaadi juhtiwad tegelased osa wõtsid. Wannutati 100 pealikut.

Käsitööstuse auhinnad jagati välja.

Eesti tuli kibedas konkurentsis Berliini käsitöönäitusel nelja esimese maa hulka.

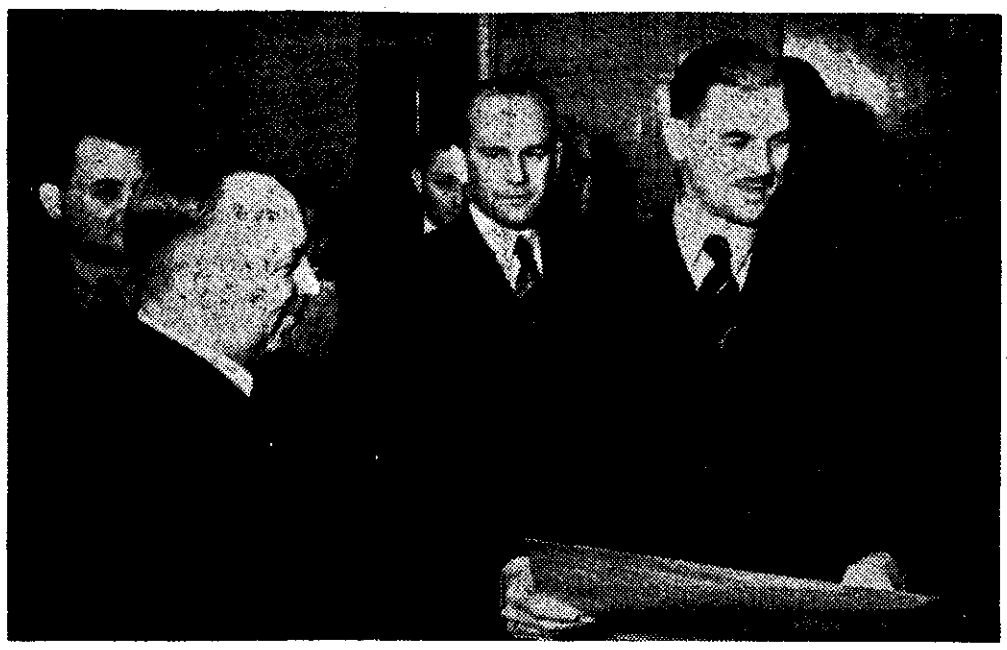

Majandusminister L. Sepp auhindu välja jagamas.

Reedel kell 16 peeti Majandusministeeriumis Berliini rahwuswahelise käsitöönäituse Eesti komitee lõppkoosolek, kus tulid wäljajagamisele ka Berliinist saadud rohkearwulised auhinnad.

Koosolekust wõtsid osa käsitöönäituse Eesti komitee täies koosseisus, näituse korraldaja personaal ja ka näitusel esinejad. Ka ilmusid koosolekule majandusminister L. Sepp ja wälisminister K. Selter, kes mõlemad olid Berliini käsitöönäituse aupresiidiumi liikmed Eesti poolt.

Awaköne ütles Eesti komitee esimees E. Wendelin, kes andis ülewaate Berliini käsitöönäitusest osawõtmise eeltöödest ja tähendas, et kui esialgu peeti Berliini näitusest osawõtmist wäga wähe lootusi tõotawaks hea esinemise mõttes, siis nüüd aga tulemused räägiwad hoopis teist keelt.

Eesti sai Berliinis wäga suure tähelepanu osaliseks,

mida tõendab ka suur kogu auhindu.

Lõpuks tänas ministri abi E. Wendelin komitee nimel Wabariigi Walitsust ja wälis- ning majandusministreid näituse korraldamisele kaasaaitamise eest, ütles tunnustawaid sõnu näitusest osawõtjatele ning selle tegelikele korraldajatele ning tänas ka Saksa walitsust Berliinis Eestile osakssaanud sooja wastuwõtu eest.

Teisena kõneles Berliini käsitöönäituse Eesti osa peakorraldaja dr. A. Wendt Edasi järgnes auhindade wäljajagamine, mida teostas majandusminister L. Sepp.

Maakondlikud võimeistrid.

Waadeldes äsjailmunud nowembrikuu „Piimandust", paeluwad esmajoones tähelepanu tänawuste maakondlike wõiwõistluste tulemused. Kuna wõi on küllalt tähtsal kohal meie riigi wäliskaubanduses, siis poleks sugugi üleliigne mainida maakondades esikohale tulnud meiereid — meisterwõi walmistajaid ja piimatalitusi.

1938. a. maakondlikeks wõimeistreiks tulid (maakonnad tähestikulises järjekorras) järgmised meierid — piimatalituste juhatajad: Harjumaal — W. Kõiw (Järwakandi), Järwamaal — J. And (Ambla), Läänemaal — A. Taadler (Paadremaa), Pärnumaal — J. Jõe (Häädemeeste), Saaremaal — A. Kaupola (Põide), Tartumaal — K. Luukas (Maarja-Magdaleena), Walgamaal — H. Kerge (Helme), Wiljandimaal — O. Must (Lustiwere) ja Wõrumaal — O. Laiw (Noorits-metsküla). Maakondlikest wõiwõistlustest ei wõta osa Petserimaa, kuna seal on ainult üks piimatalitus (Meremäe).

Maakonna meistreiks ja teisele auhinnale tulnud meierid saawad wastawa maakonna piimaühingute keskseltsilt, meie piimaühingute tsentraalilt P. K. „Wõiekspordilt" ja teistelt asutustelt wäärtuslikke auhindu, kuna piimaühinguile antakse wastawad diplomid.

Maakondlike wõiwõistluste korralduse kohta wõiks öelda, et wõiwõistlused peaksid kõigis maakondades korraldatama enam-wähem üheaegselt. Nüüd, kus iga maakond korraldab need iseajal, osutub kahjuks wõimatuks wõrrelda üksteisega üksikute maakondade wõiwalmistamise taset, kuna wõi walmistamise tingimused on eri aegadel eri sugused. Tulewikus loodame näha juba üheaegsete wõiwõistluste korraldamist kõigis maakondades.

Lõpuks peab siinkohal rõõmustawalt mõõnma, et wõrreldes tänawusi maakondlike wõiwõistluste tulemusi mõõdunud aasta omadega, on meie wõi kwaliteedi üldtase märgatawalt tõusnud, mis on tingitud uuest Piimasaaduste wäljaweo teostamise seadusest ja piimanduse üldisest arengust. **K. — er.**

Kolme õppekeelega algkool Kiviõlis.

Uus koolimaja õnnistati.

Kiwiõli uue algkoolimaja pidulik õnnistamine toimus pühapäewal suure pidulikkusega, kujunedes suursündmuseks kogu Kiwiõli alewikule.

Waimuliku õnnistamistalituse luteri usu kombe järele pidas õpet. A. Filippow ja ap.-õigeusu kommete järele preester A. Männik.

Õnnistamisaktuse kõne pidas Haridusministeeriumi koolide peainspektor M. Raud, kes oma kõns märkis Kiwiõli tehaste tähelepanuwäärset kaasabi uue haridustempli ehitamisel.

Kiwiõli algkooli arengust selle algaastaist peale andis ülewaate dir. Keltser. Nagu ettekandest selgus, pääses eesti õpilaste arwuline ülekaal Kiwiõli algkoolis makswusele alles alates 1936. aastast. Enne seda oli arwuline ülekaal wene rahwusest õpilaste käes. Tegewust alustas kool aga koguni wene õppekeelega erakoolina.

Wiru maawalitsuse ja maawanema poolt tõi terwitusi Wiru maawalitsuse sekretär Marandi, kes andis ühtlasi koolijuhatajale J. Wihtmaale üle kinnise ümbriku toetusega koolile. Wiru maakooliwalitsuse poolt terwitas koolinõunik K. Linsi.

Erra wallaomawalitsuse ja kohalike seltskondlike organisatsioonide poolt tõi terwitusi wallasekretär Riigiwolikogu liige J. Piirimaa, kuna Wirumaa õpetajate liidu poolt terwitas esimees Raudsepp.

Terwitustelegramme oli saabunud samuti terwe rida, nende hulgas ka telegramm Sõjawägede Ülemjuhatajalt kindral J. Laidonerilt.

Kiwiõli algkool töötab eesti, wene ja poola õppekeelega. Uues majas on ruumi 450 õpilasele. Praegu on õpilasi juba 430. Õpetajaid on 16.

Koolimaja ehitamiseks andis haridusministeerium toetust 50.000 krooni. Kogu hoone ehitus läks maksma aga 165.000 krooni.

Aktusel otsustati ühtlasi saata terwitustelegramm Wabariigi Presidendile K. Pätsile ja teistele riigijuhtidele.

Pärast pidulikku aktust oli ühine kooswiibimine peolauas.

Wilsandi juures merevesi üle 8 kraadi soe.

Wilsandi saare lähedal toimetati pühapäewal merewee temperatuuri mõõtmist, kusjuures selgus, et pinna ja põhjawee temperatuuri wahe on haruldaselt wäike. Weepinnal oli temperatuur +8,2 kraadi ning 20 meetri sügawuses +8,3 kraadi.

Tartus austati Juhan Simmi.

Vabariigi Presidendilt autasuks juubilarile 2000 krooni, Tartu linnalt ehituskrunt ja seltskond lubab püstitada maja.

Pühapäewal tähistas „Wanemuine" oma teenelise dirigendi Juhan Simmi 30-a. „Wanemuises" töötamise juubelit, mispuhul kanti ette A. Kitzbergi ja J. Simmi „Kõsjasõit" juubilari juhatusel.

Etendusel oli rahwast rohkesti. Juubilari ilmumisel dirigendi puldile terwitati teda elawate kiidunawaldustega.

Etenduse lõpul toimus J. Simmi austamine. Esimesena ütles terwitusi Wabariigi Walitsuse esindaja prof. dr. J. Wasar, kes tegi ühtlasi teatawaks, et Wabariigi President on määranud juubilarile autasuna 2000 krooni. Järgmisena terwitas Tartu linnapea kindral A. Tõnisson, tehes teatawaks, et linnawalitsus on otsustanud kinkida Juhan Simmile Riia maantee ääres, kirjanik Oskar Luisu naabruses asuwa ehituskrundi. Ühtlasi awaldas linnapea lootust, et Tartu seltskond aitab kaasa juubilaril maja püstitamisel.

Tartu seltskonna nimel terwitas dr. W. Sumberg, andes lubadusi, et Tartu seltskond ei jää enne rahule, kui kingitud ehituskrundile on kerkinud maja.

Edasi töid terwitusi — Lauljate Liidu ning liidu Tartu osakonna poolt helilooja R. Ritsing, „Wanemuise" muusikaosakonna poolt E. Ounapuu, Tartu Helikunsti Seltsi poolt dr. Bernakoff, Tartu Meestelaulu Seltsi poolt Weidenbaum ja terwe rida teisi. Pea kõigi terwitajate poolt anti juubilarile ühtlasi üle ümbrikke.

„Wanemuise" lawategelaste poolt ütles terwitusi näitleja J. Põder, andes ühtlasi üle kingitusena waiba.

Telegraafiteel oli saabunud samuti arwukalt terwitusi, nende hulgas Peaminister K. Eenpalult, Tartu Ülikooli rektorilt prof. H. Kaholt, Tartu maawanemalt H. Laurilt ja teistelt.

„Wanemuise" seltsi poolt terwitas teatriwalitsuse esimees Paris, kes tegi teatawaks, et selts oma peakoosolekul otsustas Juhan Simmi majanduslikku olukorda parandada.

Juhan Simm.
Kunstnik A. Ole maal

Oma sõnawõtus Juhan Simm märkis, et tänu, mis ta saab täna üle anda, on wäike ning ta jääb kõigile palju wõlgu. Püüab aga seda wõlakoormat jõudumööda wähendada.

Austusawaldused lõppesid J. Simmi poolt loodud laulu „Mulgimaale" ettekandega lawategelastelt.

Taani parlamendiliige C. Jensen suri Tallinnas.

Christian Jensen (†),
Taani parlamendi liige ja ametiühingute keskliidu esimees.

Eestis külaskäigul wiibiw Taani parlamendiliige ja ametiühingute keskliidu esimees Christian Jensen suri südamerabandusse laupäewa õhtul Tallinnas, „Palace" hotellis. Kadunu põrm paigutati kirstu pühapäewa õhtul Tornimäel ja saadetakse täna õhtul aurik „Abrukal" kodumaale — Kopenhaageni.

Christian Jensen on Taanis ja kogu Skandinaawias laialt tuntud töölistegelane, Taani parlamendi sotsialistliku rühma liige ja Rahwasteliidu tööbüroo nõukogu liige. Tallinna saabus Christian Jensen laupäewal lennukil, koos Rootsi ametiühingute keskliidu esimehe August Lindberg'i, Norra ametiühingute peasekretäri Lars Ewensen'i ja Soome ametiühingute tegelase E. Wuori'ga. Skandinaawia ametiühingute juhid tulid Eestisse tutwuma meie wastawate organisatsioonide juhtidega ja olukorraga.

Moodne sisustus Karksi linavabrikule.

Kaje linawabrikule Karksis saabub lähemail päewil kohale moodne linaharimise turbiin. Kuna ettewalmistused kohapeal tehtud, loodetakse uus seadeldis käima lasta juba 12. wõi 13. detsembril.

Samasugune linaharimise turbiin seati mõni aeg tagasi sisse ka Wändra linawabrikus ja töötulemused on head. Moodsate masinatega puhastades läheb rohkem lina eksportsortidesse ja talumehed, kes kodus ise lina kuiwatawad, saawad linu harida odawamalt. Turbiin Kasel jõuab läbi töötada 9 kaalu lina päewas.

K. Tilsler 50-aastane.

5. detsembril pühitseb 50-a. sünnipäewa Irboskas Wabadusristi kawaler Korneliusz Tiisler.

Juubilar sündis 1888. a. Kanepis wäikekoha rentniku pojana. 1905. a. alates omawalitsuse teenistuses Kooraštes ja Erastweres, kust 1910. a. astus Wene sõjawäkke, kuhu oli sunnitud jääma Maailmasõja lõpuni. 21.now. 1918. a. sai ülesande ühes kpt. Wreemaniga asuda korraldama meie rahwawäge. 1919. a. töötas Wõru ja Petseri rahwawäelaste büroo ülemana. Pärast sõda teenis pikemat aega Wõru maakonna rahwawäe ja kaitseliidu ülema abina, milliselt kohalt läks reservi. Teenis hiljem Senno walla omawalitsuses, kust terwislikel põhjusil pidi minema pensionile, iäädes elama alaliselt Irboskasse.

*

Ludwig Puusepp, sünd. 3. detsembril 1875. a. Wenemaal. Arstiteaduse doktor. Tartu Ülikooli professor. Sanitaar-kindralmajor.

Hendrik Tõnisson, sünd. 3. detsembril 1881. a. Wiljandimaal. Äritegelane Tallinnas.

Põllumees J. Hanson 60-aastane.

6. detsembril pühitseb oma 60 a. sünnipäewa põllumees ja seltskonnategelane Johan Hanson.

J. Hanson sündis Walgamaal, Helmes, talupidaja pojana. Õppis Helme koolides ja hiljem Treffneri gümnaasiumis, mille järele walmistas end Urwastes ette mõisawalitseja kutsele. Mõisawalitsejana töötas 1898. a. alates 20 a. Linnamäel, Penujas, Wastemõisas j. m. Wõtnud osa Wabadussõjast, siirdus 1920. a. isatallu põllumeheks. Selle töö kõrwal on juubilar agaralt osa wõtnud ka seltskondlikust tegewusest, olles tegew Helme põllumeeste seltsis, majandusühisuses, wallawolikogus ja mujal.

Tartumaa maanteedele kunstkruusa.

Tartumaal on praegu käsil teedekapitali arwel korrashoitawate klassiteede kruusatamine. Käesolewal sügisel kasutatakse suuremal hulgal kunstkruusa, millega kaetud teed on hariliku kruusaga teedest tunduwalt paremad.

Kunstkruusa kulub ligi 5000 tuh. kantmeetrit, mis wõimaldab u. 200 km. ulatuses kruusatada. Harilikku kruusa saawad teed u. 400 km ulatuses. Maksma lähewad käimasolewad kruusatamistööd ligi 5000 krooni.

Paide konvendi täiskogust.

Tehtud tõhusat tööd, kuid veelgi ulatuslikum on tegevuskava.

Paide põllumeeste konwendi täiskogu pidas oma korralist koosolekut reedel, 2. detf. 1938. a. konwendi ruumes. Konwendi täiskogu 18 liikmest wõttis koosolekust osa 12 liiget. Konwendi liikmetele lisaks wiibisid koosolekul Järwa maakonsulent agr. H. Lipp, karjakaswatuse konsulent A. Roosaare, konsulendi kt. J. Laurits ja Põllutööksja esindajana taimekaswatuse nõunik agr. R. Leetoja.

Ülemaate põllumajanduslikust tegewusest möödunud tegewusaastal andis konsulent H. Lipp. On tegutletud intensiiwselt. Konwendi tegewuskawa kiideti täiskogu poolt heaks.

Sõna wõetakse weel aianduse ja aianduskringide asjus, milline ala wajab weel tublit korraldamist. Lähemal ajal on loota Järwamaale iseseiswa aianduse-mesinduskonsulendi määramist.

Konsulent agr. H. Lipp esitas lainldase tegewuskawa eelolewaks aastaks. Tegewuskawa on jaotatud tegewusalade järele. — Põldtaimekaswatuse alal pöörab konwent oma tööjõudude kaasabil erilist tähelepanu maaharimisele, et tuna mullawarud täielikule käibele ja kasutamisele. Esiletõstetawa koha omab siin kahtlemata umbrohu häwitamine, millisele alale meil siiani wähe tähelepanu on pööratud laiemates hulkades. Et põllupidajad näeksid tegelikult nudiseid ja paremaid maaharimiswõtteid, korraldatakse wäga mitmesuguseid tööde waatlusi ja demonstratsioone käsikäes kursustega. Nii tahetakse demonstreerida oraseäestamist, kõrreksorimist, külwiaja katseid, põhjakohendamist, külwe sordituid ja sortimata seemnega, ohakate sõstarbekõhaseid tõrkimiswiise jne. Nimetatud demonstratsioonid leiaksid aset une, Paides awatawa Paide Põllumeeste Kooli õpilaste taludes, põllutööskolides jne. Kõiki nimetatud kursust korraldatakse wõimalikult paljudes kohtades.

Noortelt loodetakse abi tõlkjatõrje, aedade puhastamise ja ohakate häwitamise alal, milleks tarbekorral korraldatakse wastawad konwendipiirkonnalised wõistlused ringidele ja üksikliikmetele. — Künnitaseme tõstmiseks tuleb korraldamisele künniwõistlus Wodja Põllutööskooli juures.

Rohumaade kultuuride ja uudismaaharimise alal korraldab konwent samuti igasuguseid katseid ja kursusi (kiwiõhkumine, heinaseemne kaswat. jne.). Eriti pööratakse siin tähelepanu maawaliku õpetamisele uudismaadel.

Aiandus-mesindusalal pannakse lootusi Järwamaale sobiwale aianduskonsulendile. Korraldamist wajawad aianduskringid ja talude ümbrus.

Loomakaswatuse alal tahetakse juurde asutada 7 uut pullijaama, millega oleks täiel määral täidetud konwendis pullijaamade wõrk. Olgu tähendatud, et Paide konwent juba praegu omab täielikuma pullijaamade wõrgu. Asutamisele tuleb 2 uut karjakontrollringi. Kuna Paide konwent on riigis karjakaswatuse alal esimesel kohal, siis jätkatakse sellel alal sama intensiiwset tööd, nagu warem. — Peeti tarwilikuks, et loomaarstid talwe jooksul selgitaksid kõikidele karjapidajatele sun- ja õõratõwe ohtu, selle tõrjet ja haiguse tundmist.

Kontrollaastast alates algab konwendis karjaõõtmise wõistlus.

Kuna Järwamaa on ka hobustekaswatuse maa, siis tuleb sellelegi alale anda wäärikas koht. Hobusekaswatuse aluse moodustab aga noorhobuste hoolbamine.

Linnu-, eriti kanakaswatus on majapidamistes kõrwalharuna üks tulutoowamaid. Kuna kanakaswatus on täiesti noortekohane ja maanoored ongi selle üheks hoogtöö alaks walinud, siis aitab konwent sellel alal just maanoori.

Lambakaswatuse alal tuleb esijoones asuda jäärajaamade asutamisele, kuna nende wõrk on üsna hõre.

Metsakaswatuse ja kasutuse alal wõeti elawalt õõna ja peeti tarwilikuks, et Järwamaale saaks ametisse seatud eraldi metsanduse konsulent, kuna metsad talude põhiwarana wajawad tõsist tähelepanu. Praegu käiwad metsanduse alal nõuandetööd tegemas Wiru ja Wiljandimaa metsanduskonsulendid, kes aga laialdase tööpiirkonna tõttu harwa külastawad Järwamaad.

Tegewuskawa kiideti üksmeelselt heaks ja õõnawõtud piirdusid waid selgitawate täiendustena ja tegewuskawa kinnitusina. — Huwitatud oldi ka Paide Konwendi Põllumeeste Koolist. Konwendi juhatuse poolt walitud õppejõud koolile — agr. H. Lipp kooli juhatajana, ühtlasi taimekaswatuse osakonna juhatajana ja konsulent A. Roosaare karjakaswatuse osak. juhatajana — kinnitati. Samuti kinnitati kooli eelarwe ja õppekawad. — Kuna koolil on juba 41 õpilast, seega tublisti üle normi, otsustati uute õpilaste wastuwõtmine katkestada. Awaldati aga arwamist, et tarwituse korral wõiks awada, kui peaks leiduma soowijaid, weel paralleelklass olemasolewale. — Uus kool alustab tööd wististi juba 13. wõi 14. sk.

Läbirääkimiste all wõeti elawalt õõna suna õõratandi kohta.

Täiesti õigeks tunnistati konwendi juhatuse senised sammud maanoorte toetamise alal. Leiti koguni, et toetusi maanoortele peaks suurendama, kuna on ju noored need, kellele rajatakse meie tulewikulootused ja kelledest peab kaswama see uus põlw, kes muudab meie põllu- ja karjamajanduse weelgi tasuwamaks ning harib üles uudismaad.

Üksmeelne koosolek kestis üle 4 tunni.

Odawaprotsendilist laenu

soovitakse elektriliinide ehitamiseks ja põllumajanduse mehhaniseerimiseks.

Rakvere põllumeeste konvendi seisukohti.

Neljapäewal, 1. detf. pidas Wiru maawalitsuse saalis oma koosoleku Rakwere põllumeeste konwendi täiskogu. Olulisemate päewakorrapunktidena olid arutusel konwendi elektrifitseerimise ja mehhaniseerimise küsimused. Seks puhuks oli kohale õõtinud Põllutööksja tehnilise talituse juhataja insener G. Werret, kes esines selgitawa õõnega.

Õõne lõpu wõttis täiskogu wastu resolutsiooni: Kuna elektriliinide ehitamine talupidajatele ja selleks moodustatud elektriühinguile osutub ülejõu käiwaks — kilomeeter liini maksab 1000 krooni — siis tuleks selleks wõimaldada odawaprotsendilist riiklikku pikaajalist laenu ühtlasi tuleks alandada elektrifitseerimise juures tarwisminewate tarwete tolli ning wõimaldada alandatud hinnaga liinipostide saamist riigimetsast.

Resolutsioon esitati Põllutööksjale.

Edasi kerkis üles mehhaniseerimise küsimus. Stingi leiti, et kuna tegemist on suure kapitali inwesteerimisega, milline asjaolu aga paljudele taludele osutub wõimatuks, siis masinate ostmiseks ja muretsemiseks tuleks põllupidajale wõimaldada pikaajalist ja odawaprotsendilist laenu. Selle kohta wõeti wastu resolutsioon, milline saadetakse wajalike sammede astumiseks Põllutööksjale.

Kolmanda resolutsiooniga esitati Põllutööksjale nõue, et wähemane aitaks kaasa meie pottseppade kutseoskuse tõstmiseks wastawate kursuste korraldamise teel. Praegu taludes olewad ahjud on enamuses wanatüübilised ning raiskawad asjata liiga palju kütet. Wälismaal praegu tarwituses olewad ahjud nõuawad sama soojusehulga andmiseks 20—40% wähem kütet.

Samal koosolekul esines õõnega Lüganuse jaoskonna loomaarst dr. Sossi weiste kiinitõrjest ja suu- ja õõratõwest. Õõnest selgus, et kiinide poolt tekitatud kahju nahkade rikkumise ja karja toodangu wähendamise teel on wäga suur, kuna umbes 35% loomadest kannab enda küljes kiini tõuke. Täiskogu wõttis stingi wastu resolutsiooni, milles nõutakse, et kiini wastu tõrjet asutaks teostama üleriigiliselt, nii nagu sünnib see wälismaal.

Täiskogu kinnitas ka 1938. a. tegewusaruande, millest nähtus, et käesolewa suwe jooksul on konwendi piirkonnas üles küntud üle 100 ha uudismaad ning istutatud 10 ha metsa. Tulewa aasta tõõkawasse wõeti metsastada talumaid umbes 20 ha.

Talupidajad nõus ehitama uut raudteed.

Päevakorral Lavassaare raudteest välja kujundada Pärnu ühendus Rapla-Virtsu raudteega.

Neil päewil tutwus raudteedetalituse abidirektor seisukorraga Lawassaare-Pärnu-Sindi haruraudteel, millele järgnes arwamine, et 1. aprillist eelolewast aastast tuleks nimetatud liinil awada reisijateweodu Kuna Lawassaare turbatööstuse raudtee kasutamine reisijateweoks on õõne all olnud juba üle 10 aasta, ei tohiks selle küsimuse awalikkuse ette toomine siinkohal osutuda ülearuseks.

Lawassaare turbatööstus asutati 1920. a. Turbatööstuse poolt ehitati tol ajal ka raudtee Lawassaarest Pärnu, Rääma pargini. Ühenduse loomine Pärnu jaamaga, t. o. riigiraudteega, osutus tookord wõimatuks, kuna üle Pärnu jõe puudus kindel sild, millest oleks saanud raudtee üle rajada. Hiljem, kui Pärnu-Lelle riigiraudtee walmis, ühendati turbatööstuse raudtee riigiraudteega. Nii kujunes Lawassaare turbaweo-raudtee pikkus 32 km peale. Raudtee weerew koosseis koosneb kolmest wäikesetüübilisest wedurist ja 50—60 turbaweo wagonetist. Kuna turbatööstus meie kliimas masinaturba walmistamiseks wõib aastas tegutseda ainult 2—3 kuud, on arusaadaw, et seesuguse olukorra juures ei saanud juttugi olla raudtee kasulikust ekspluateerimisest.

Teises olukorras wõinuks aga Lawassaare tööstus arenenda majanduslikult tasuwaks ettewõtteks. Nimelt oleks siia tulnud ehitada ka elektrijõujaam, kuna raudtee korraldada ümber, suunaga Lihula-Wirtsu.

Lawassaarest Rootsi jaamani Rapla-Wirtsu liinil on ainult 25—30 km.

Selle teeosa ehitamine ei tohiks riigilt nõuda kuigi suuri kulusid. Peaaegi on kohalikud elanikud seda ühendusteed nõudnud juba ammugi. Seejuures on Koonga ja Weltsa waldade talupidajad awaldanud koguni walmisolekut nimetatud tee ehitamist ka materjalselt toetada. Wastawate palwete ja omapoolsete lubadustega on nimetud waldade elanikud esinenud nii Pärnu maawalitsuse kui ka Teedeministeeriumi ees.

Pärnu Suursilla walmimisega on loodud kindlad eeldused õõnesolewa raudteeosa wäljaehitamiseks ja selle arendamiseks ka majanduslikult tasuwaks.

Lawassaare raudtee tuleks Pärnu jaamast wiia üle Suursilla, Tallinna maanteed ja Uus-Sauga tänawat kaudu edasi Pärnu lennuwälja weert mööda kuni Sauga jõe sillani.

Kuigi Suursild ei ole ehitatud raudteesõõbruks, siis ometi erilisi raskusi ei teki.

Silla bituumenkattesse asetatawad roopad hobuste ja autode teid ei kahjusta. Ka silla kandewõime, mis on 300 tonni, peab kuni 150-tonnise rongi ülesõidu wilalt wastu. Ja kuna rongi ülesõit sillast kestaks 2—3 minutit, siis ei tekiks ka liiklemisse nimetamiswäärset takistust.

Pärnu-Rootsi raudteel oleks peale kohaliku tähtsuse pealegi weel tähtsust ühenduses Tallinnaga, sest Pärnust Rootsi kaudu Tallinna oleks sõidutee pikkus 160 km, seega ainult 15 km pikem kui Lelle kaudu. Lõpuks ühendaks see tee Pärnut linna põhjapoolse tagamaaga, kuna jääks ära tülikas ja aegawõtew üle Rapla sõit Pärnust Wirtsu kaudu Saaremaale sõitjail.

Tapalt.

Raamatunädala üritusi Tapal. Tapal on üleriigilise raamatunädala tegeliku korralduse endale wõtnud Tapa õpetajate ühing, eesotsas õpetajate Ed. Litter'i ja Kr. Mekop'iga, keda abistawad kohalikud kultuursed organisatsioonid ja linna omawalitsus. Raamatunädal awati tegelikult eileõhtusel algkooli peol, sissejuhatawa õõnawõtuga õp. E. Litteri poolt. Neljapäewal, 8. sk. algusega kell 19.00, on ette nähtud raamatunädala pidulik aktus Tapa R. K. S. ruumes. Aktuse kawas on awamäng gümn. orkestrilt, awaõõna linnawanem J. Maidre'lt, koorilaule soomusr. rüg. üleajat. kogu segakoorilt, aktuse õõne wälisõõnelejalt, kelle isik pole weel kindlasti teada, katkeid ja deklamatsioone nuusmast kirjanduses gümn. õpilaste ja õpetajate ettekandel ning lõppsõna R. K. S. esimehelt J. Nuufe'lt. Aktuse lõpul tutwustatakse aktusest osawõtjaid samus ruumes asuwa linna raamatukoguga ja selle tehnilise korraldusega.

Laupäewal, 10. sk. kella 19.00—21.00 ja pühapäewal, 11. sk. kella 15.00—19.00 on R. K. S. ruumes korraldatud raamatunäitus, kuhu wälja pannakse meie raamatuturu tippsaawutisi ja wiimaste aastate paremaid ilukirjanduslikke teoseid, alates raamatuaasta toodanguga. Ühtlasi käsitatakse raamatunädalakohaseid küsimusi koolides ja 11. sk. ka kirikuis.

Õõns õhtu algkoolis. Eile õhtul toimus linna algkooli ruumes kooli jõulu-pidu, mida oli kaasa elama kogunenud tulwil saali täis publikut, peamiselt lapsi ja nende wanemaid. Peo hästiwalitud ja wäga mitmekesine eeskawa wiidi läbi täielise õnnestumisega, jättes publikule parima mulje ilusast ja südamlikust õhtust õpilaste keskel. Pidu lõppes muusikalise näidendiga „Jõuluõhtu metsas", milles õpilased esinesid otse imekspandawa lawalise wilumusega. Sarnaseid wärskendawaid õhtuid näeks meeleldi tiheminigi.

Kahju waid, et algkooli saal on sellase suure rahwahulga jaoks weidi kitsas ja õhuwaene.

Rahwarohke pühadelaat Tapal. Laupäewal peeti Tapal käesolewa aasta wiimast laata, mis kujunes nii kaubitsemiselt kui ka rahwarohkuselt kaunis elawaks. Head äri tegid seekord riide-, jalanõude- kui ka pudukaupmehed, kuid hoogsalt kaubeldi ka hobustega. Keskmised töö-hobused maksid 250—350 kr., paremad hobused 400—600 kr., setukad 40—140 kr. Lehmadest nõuti 70—150 kr., seapõrsaid müüdi 6—14 krooni eest. Toiduainete turul oli eriti rohkesti wärskeid räimi, hinnaga 16—24 s. kg ja ahwenaid, millede hind suuruse järele 12—30 s. kg. Õunad maksid 40—55 s. kg.

Järjest laienewat näib laadal n.n. „suslamüüjate" äri, kelle telkidest wõib saada igasuguseid sooje sakusmente, alates kuumadest worstidest kuni suppide, kanaprae ja pannkookideni. Ja muidugi ka midagi sinna alla. Wargusi laadal seekord ette ei tulnud. Joobnult lärmas ja mürgeldas juba warahommikul laadaplatsil Hans Wiira, Tallinnast, kes tahtis ümber liikata laadakaupmeeste laudu. Mees toimetati arestimajja, kus tema juurest ühtlasi leiti pakk sahhariini. Sellega ootab teda nüüd kaks karistust.

Kolm protokolli söögimajapidajale. Politsei poolt korraldati Tapa laada eelõhtul kontrolli Ambla mnt. nr. 10 asuwas söögimajas, mille tulemusena koostati söögimajapidajale Aliide Wasiljew'ile kolm protokolli: esiteks salawiina müümises, teiseks söögimaja ruumes alkoholi tarwitada lubamises ja kolmandaks linna sundmäärduse nõuete mittetäitmises, kuna ta polnud käinud ise ega saatnud teenijat arstlikule järelewaatusele. Ühtlasi koostati protokoll samas wiinajoomises Kalju Pofk'ile ja Stephan Toom'ile.

Poolast tulnud põllutööline maalt wälja.

Siseministri otsusel saadetakse maalt wälja Poola wabariigi kodanik Marja Makowska, 26 a. wana, kui soowimatu kodanik. Makowska tuli Eestisse põllutöölisena ja töötas Kuksema wallas, kus sattus wastollu seadustega. Kuni ministri otsuse täidewiimiseni paigutati Makowska Paide politsei restimajja.

Noorkotkase salgajuhtide kool alustas tööd.

Juhtide ettewalmistuseks on noorsoo-organisatsioonid asunud korraldama mitmesuguseid kursusi ja koole. Järwamaa noorkotkad jätkawad tänawugi salgajuhtide koole keskustes. Koolid alustawad tegewust Paides, Türil, Koerus, Järwa-Jaanis ja Tapal. Paides on kooli wanemaks tööstuskeskkooli juhataja E. Targo, pealikuks Järwa maakonsulent agr. H. Lipp ja abiks W. Sillamaa. Türi salgajuhtide kooli juhatajaks on Türi algkooli juhataja M. Rõuk, pealikuks K. Aul ja abipealikuks W. Kaasik. Koerus on kooli wanemaks E. Willand, pealikuks J. Uibo ja abiks H. Kõrwits. Tapal on wanema kohustusi pandud kandma gümnaasiumi juhataja E. Kansa, kuna kooli pealikuna töötab K. Meikop, abina E. Wahersalu. Järwa-Jaani salgajuhtide kooli wanemaks on kohaliku alg- ja täienduskooli juhataja E. Aarwel, pealikuks E. Nõmm, abiks E. Wilman.

Paides, Türil ja Koerus awati noorkotkaste salgajuhtide koolid laupäewal, 3. detf., kuna Tapal ja Järwa-Jaanis alustatakse koolitööd jaanuaris. Esialgsete andmete järele wõtab salgajuhtide koolist osa kokku 160 noorkotkast.

Laupäewal awatud koolides jätkus õppetöö ka pühapäewal, kusjuures õõbiti koolide keskustes.

Koolide üld-õppejuhiks on Noorkotkaste Järwa malewa instruktor E. Tarn.

Noored elustuvad Paide käsipalli.

Paide gümnaasiumi, progümnaasiumi ja kaubanduskooli spordiringi korraldusel algab esmaspäewal, 5. detf. klassidewaheline wõrkpalli turniir. Wõistlewad klassid on jaotatud, wastawalt wanusele ja wõimetele, kahte rühma.

Turniir toimub karikawõistluse süsteemis, t. o. iga klass mängib iga teise samasse rühma kuuluwa klassiga ühe mängu.

Kärus olid lõhkeaine-kursused.

Reedel toimus Käru wallas Orawa külas Türi põllumeeste konwendi korraldusel lõhkeainete käsitamise kursus. Kursus peeti H. Märdimaa Sepa talus Türi põllumeeste konwendi konsulendi R. Mullamaa juhatusel. Kursuse lõpetas 43 kursuslast wastawa oskustunnistuse omandamisega.

Paide uus jaamahoone võeti kasutusse.

Kuigi Paide uue jaamahoone awamine toimub eelolewal reedel, alustati unes hoones tegewust juba möödunud laupäewal, 3. detsembril. Unde hoonesse sissekolimine toimus wõrdlemisi kiiresti. Jaama tegewuse awamisega seoses leidus eriti pühapäewal rohkesti uudishimulikke, kes tähelepanelikult jälgisid hoone sisemist ehitust ega uunstanud külastamast nägusas ruumis asuwat einelauda.

Lõomuna suurune õun sügisel.

Tänawune pikk ja soe sügis on paljudes kohtades pannud lilled ja õunapuud teistkordselt õitsema.

Neil päewil toodi meie lehe toimetusse Paides major Welswebeli aias S.-Aia 41 teistkordselt walminud õun. Õunapuu, milline hakkas teistkordselt õitsema, kandis 12 õit, millistest kõik peale ühe maha warisenud. Püsimajäänud õiest walmis umbes 2-sm. läbimõõdu suurusega titowka õun.

Maanoorte koosolek Lõõlas.

Lõõla Maanoorteringi korraldusel toimus Lõõlas pühapäewal, 4. detf. maanoorte õõnekoosolek. Koosoleku awaõõna ütles ringiwanem J. Tohwelmann. Pikema õõnega maanoorte sihtidest ja taotlusist esines Järwamaa maanoorte instruktor E. Soosaare. Sõna wõttis weel kohalik algkooli juhataja Praks. Koosolekust wõttis osa ligi 50 noort.

Kodutütred kirjutavad näidendit.

Kuulutati wälja kolm wõistlust.

Esmaspäewal, 28. now. kuulutas kodut. Järwa ringkond oma liikmete peres wälja luuletise ja näidendi kirjutamise ja kaanekaunistamise wõistlused. Wõistlustingimused: Luuletis — kodutütarlik, wõib olla rühma wõi ringkonna laulu. Luuletisele wõib luua ka wiis, wõi märkida juurde mõni sobiw waremtuntud wiis, wõib aga wiisi jätta ka lahtiseks. Näidend — kodutütarlik ja kergesti lawastataw. Kaanekaunistused — kas tegewusraamatute wõi isiklikude märkmikude kaante kaunistused. Kaunistamistehnika waba. Wõistlustöö tuleb esitada hiljemalt 31. jaan. 1939. a. Parimatele wõistlejatele jagatakse auhindu.

Wõistlusest loodetakse elawat osawõttu. Möödunud aastal korraldati mõnes rühmas juba näidendikirjutamise wõistlusi, mis andsid ilusaid tagajärgi.

Leitud asju Paides.

Paide leiubüroosse on toodud alljärgnewad kootatud esemed: meesterahwa jalgratas, sonimütse, kindaid, kaelasall, kott kaerajahudega, rahakott seesolewa isikutunnistuse ja hobusepassiga, jalgratta wõtmeid, taskukell ja hobusetekk.

Paides algas raamatunäitus.

„Järva Teataja“ näitab ajalehe sündi selle kogu ulatuses.

Raamatunädala esimese üritusena avati Paides linnavalitsuse saalis pühapäeval kohaliku toimkonna poolt raamatunäitus. Näitus oma väljapanekutega kujuneb üheks suuremaks ja paremaks Paides senipeetuist. Publiku huvi raamatunäituse vastu on üle ootuste hea, sest juba näituse esimesel päeval leidus rohkesti külastajaid, kellest suurema enamuse moodustasid kooliõpilased.

Raamatunäitusel esinesid väljapanekutega raamatute alal Järva majandusühisus ja kaubatarvitajate ühisus „Iva“, kellelt kokku raamatuid esitatud üle 500 eksemplari. Mõlema ühisuse poolt on esitatud peagu kõik viimased raamatuturu uudisväljaanded, kusjuures olgu märgitud, et esitatud on ka kõik meil ilmuvad ajakirjad. „Iva“ poolt on esitatud rohkesti laste- ja noorsoo-raamatuid.

Järgnevalt paeluvad näituse külastajate huvi Türi paberivabriku väljapanekud paberivalmimisest, millisele täiendavalt ja selgitavalt kaasa aitavad vastavad broshüürid, kuigi kahjuks saksakeelsed. Näitusel on esitatud kohaliku raamatuköitja Silbermanni poolt mitmesuguseid erinevaid raamatuköiteid.

Tähelepanu ja vaatajaskonna huvi äratab meie lehe poolt esitatud „Järva Teataja“ sünd, millise väljapanekuga näituse külastajaile antakse võrdlemisi selge ettekujutus ajalehe saamisest, alates kaastöölistest ja lõpetades värske lehe kättejõudmisega lugejaile. Näituse omapärasemaks väljapanekuks on aga Paide esimene ajaleht „Weissensteiner Anzeiger“, milline ilmunud 1910. a. ning on trükitud peamiselt saksa ja vene keeles, kuna eesti keelt leidub ainult pealkirjas ja kuulutuste osas.

Näitus näib olevat korraldatud kõigiti hoolikalt ja teadlikult, mis võimaldab igal vähegi raamatuhuvilisel saada reljeefse ülevaate meie praegusaja raamatuist ning sellega seoses olevaist teistest väljaannetest. Kuna näitus jääb avatuks kogu raamatunädala kestel, siis on loota sellele rohkel arvul külastajaid. Kindlasti külastavad teda aga k õ i k paidelased.

Raamatunädal Paides algas.

Avaaktusel kõneles kirjanik August Mälk.

Pühapäeval, 4. dets., toimus Paides kohaliku raamatunädala toimkonna korraldusel Paide raamatunädala avaaktus Rahvamaja saalis. Aktusest kujunes osavõtt ootamatult rohkearvuliseks.

Aktuse avas linnapea G. Pärli, tuletades lühidalt meelde raamatunädala ülesandeid. Sellejärele sai sõna aktusekõneks kirjanik August Mälk, kelle kõnetooli asumist tervitati elava aplausiga. Oma elavas ja võrdlusterohkes kõnes kirjanik Mälk kokkuvõtlikult rõhutas neid vajadusi, mis sunnivad meid peale välise külje ka tähelepanu pöörama iga inimese sisemise küljele. „Kui meie vaimliselt oleme värsked ja kindlad, siis oleme kasulikud enesele, perekonnale ja koos sellega ka kogu meie riigile,“ lõpetas kirjanik üldise aplausi saatel. Kirjaniku kõne lõppedes ütles lõppsõna raamatunädala toimkonna liige J. Kaup, tänades kõiki, eeskätt August Mälku osavõtu eest. Järgnes hümn ja lõpumarss. Aktusel olid kaastegevad Paide meeskoor ja K. L. Järva maleva orkester, kes kaunistasid oma ettekannetega ilusat aktust. Saali oli nägusalt dekoreerinud Nkk. Paide jaoskond, kelle poolt annetati ka kirjanik A. Mälgule kimp punaseid nelke.

„Laul tulipunasest lillest“

E. Draamateatri ettekandel Paides.

Laupäeval andis E. Draamateater oma järjekordse ringreisi-etenduse Paides, kus ette kanti Heikki Välisalmi dramatiseering 3 vaat., J. Linnankoski romaani „L a u l t u l i p u n a s e s t l i l l e s t“ järele.

Kuna eelmärgitud teos on paljudele tuntud juba romaani järele, siis ei ole põhjust pikemalt peatuda selle sisu juures. Lühidalt — see on lugu uljaist seiklejaist, vabadusest ja kõikevõitvast armastusest, täis põhjamaist karmust ja mehisust. See on ülemlaul armastusele ja vabadusele.

Oleme viimasel ajal sageli näinud dramatiseeringuid, oleme teadlikud nende nõrkustest ja hüvedest, kuid peame siiski avameelselt tunnistama, et sellised üritused leiavad head tähelepanu.

Kuna varem selle tüki kohta olid paljud arvustajad väga lahkuminevaid arvustusi avaldanud, siis nende ridade kirjutajagi läks etendusele teatava eelarvamisega. Tegelikult asi kujunes aga vägagi kenaks.

Peaosa, seiklejat, tuisupead Olavit mängiv V. Alev igatahes üllatas oma mänguga. Selles oli seda naisivõitvat armastajat, rahutut rändurivend ja lõppeks inimest, kes paratamatult peab tagasi pöörduma oma ainsa ja õige armastatu juurde. Sellisena on Alevit harva nähtud ning ei ole vist vale, kui tituleerida seda Alevi paremaks osaks. Teistest paljudest osalistest tuleb esile tõsta eriti E. Türki ja M. Türki Koskela peremehe-perenaisena. Samuti andis oma vankumatu uhke armastaja osa suure sisseelamisega A. Talvi. Märkimata ei või jätta ka S. Reeki, J. Kaljolat ja R. Opsolat. Üksikutest piltidest tuleb esile tõsta 1. vaatuse 2. pilti Koskela talus, millest õieti algas kogu draama pinge. Huvitavana oli antud lavastaja poolt 3-as vaatuses kosestlaskumise pilt, see oli masslavastuse tõeline suursaavutus. Näidendile kahjuks olid dekoratsioonid, millised võinuksid olla märksa paremad. Arvestades aga rändteatri seisukorda, peab selle kui paratamatusega leppima. Igatahes lavastaja oli teinud tüsedat tööd. Ja osalised hiilgasid nüanssides. Publikut oli erakordselt rohkesti ja aplaus teenitult soe. Ettekanne valmistas meeldiva ja naudingurohke õhtu.

Türi uudiseid.

14. elanikku tuli juure. 1. detsembril registreeriti linna aadressibüroos 3382 elanikku, sellest oli mehi 1529 ja naisi 1853. Elanike arw kaswas kuu kestel 14 wõrra.

Leiti jalgratta raam. Türi laadaplatsilt leiti jalgratas ilma ratasteta ühes pumbaga.

„Rätsepad Sillamatsil“ naiskodukaitse ettekandel. Naiskodukaitse Türi jaoskond korraldab laupäeval, 10. dets. tuletõrjeühingu saalis peo, kus ettekandmisele tuleb juba pikemat aega ettewalmistusel olew R. Blaumani rahwatükk „Rätsepad Sillamatsil“.

40 last saawad sooja toitu. 1. detsembril algas Türi linnawalitsuse korralduisel kehwade laste toitlustamine Sotsiaalministeerinmilt seks otstarbeks saadud summade arwel. Toitlustamine toimub linna lastekodu ruumes, nagu möödunud talwelgi, ning esialgu on puudustkannatajaid lapsi sooja toidu saamiseks üles antud 40.

Loetawamad raamatud Türi linna raamatukogus. Raamatu-nädala puhul ei ole huwituseta heita pilku Türi linna awaliku raamatukogu tegewusse. Nagu wastawast aruandest selgub, on linna awalikul raamatukogul lugejaid-laenajaid 450, milline arw linna elanike arwuga wõrreldes on märkimiswäärselt suur. Köiteid on kogus praegu ümmarguselt 2800, neist ilukirjanduslikke 1567, teaduslikke, populaarteaduslikke ja teisi 1182 ning lasteraamatuid 51 köidet. Aasta kestel on uusi raamatuid juure muretsetud 170. Lugejate poolt on aasta jookful laenatud 4470 köidet ilukirjanduslikke teoseid, 1100 köidet teaduslikke, populaarteaduslikke ja teisi liike ning 130 lasteraamatut. Kõige loetawamaks raamatuks on olnud aasta kestel M. Metsanurga „S o o s a a r e“, mida wõetud lugemiseks 31 korral. Teise koha omawad A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus 1.,“ K. A. Hindrey „Urmas ja Merike“ ning A. Mälgu „Läänemere isandad“, neist igaüht on laenatud kogust 27 korral. Edasi järgnewad 26 korraga A. Mälgu „Öitsew meri“. M. Metsanurga „Ümeral jõel“ ja J. Bojeri „Wang, kes laulis“. A. Kiwika romaani „Nimed marmortahwlil“ on laenatud 25 korral, teisi teoseid wähem.

Naisseltsi kirjanduse-õhtu pühapäeval. Türi naisselts korraldab raamatu-nädala puhul oma kirjanduse-õhtu pühapäeval, 11. dets. warem kawatsetud keskнädala, 7. dets. asemel. Kirjanduseõhtu toimub linna lastekodu ruumes algusega kell 17. Kawas on katkendeid teostest, deklamatsioone, soolvettekandeid ja teisi muusikalisi palu. Köneleb pr. Steinmann E. Naisliidust.

Rohke osawõtt E. Draamateatri etenduselt. E. Draamateatri külaskäiguetendus reede õhtul möödus wäga rohke publiku osawõtuga. Saal oli täiesti wälja müüdud. H. Wälisalmi näidend „Laul tulipunasest lillest“, J. Linnakoski samanimelise romaani järele, wõeti wastu sooja aplausiga.

Algas Ellamaa kõrgepinge-alajaama ehitamine. A.-ü. „Eesti Turbatöötused“ elektriosakonna poolt asuti Türil ehitama kõrgepinge-alajaama, mille asukohaks on tarwitajateühingu hoow raudtee ääres. Käsil on hoone alusmüüri ehitustöö. Hoone, mis tuleb 11 m. kõrge, ehitatakse silikaatkiwidest.

Paide malevkond arutas töökava.

K. L. Paide malewkonna hiljutisel koosolekul oli arutusel üksuse järgnewa aasta tegewuskawa. Tulewal aastal on malewkonnas ette nähtud kaks manööwrit, millised toimuksid Paide malewkonna piires. Spordialade harrastamisel tahetakse tulewal aastal peamiselt rõhku panna sõjalise iseloomuga aladele, samuti ka endise intensiiwsusega loodetakse jätkata suusatamise ja raskejõustiku lewitamise propagandat, millised alad eriti sobiwaiks tunnustati maasportlastele. Üldiselt näib eelolew tegewushooaeg Paide kaitseliitlastele kujunewat tegewuskõllaseks.

Riigijuhtide pilte koolidele.

Neil päiwil saadeti Järwa maawalitsuse poolt 10 algkoolile laiali Haridusministeerinmi poolt annetatud riigijuhtide, president K. Pätsi ja Sõjawägede Ülemjuhataja kindral J. Loidoneri pildid. Seni Haridusministeerinmi poolt läkitatud pilte on maawalitsuse kaudu laiali saadetud juba üle sajale koolile.

Tapa sõnumeid.

Soomusrongide rügemendi juubelipidustuste meeleolukas lõpp.

Laupäewa õhtul toimusid Soomusr. rügemendi 20 a. juubelipidustuste finaalina ballid ohwitseride kogu ja üleajateenijate kogu kasinodes. Mõlemas oli peale oma pere koos rohkesti külalisi Tapalt kui ka wäljastpoolt ning balli meeleolu juubelile wastawalt ülew. Ohwitseride kogu ballil wibisid teiste külaliste hulgas endised rügemendi ülemad kol. M a i d e ja kol. T r i i k, sõjaaegsed rongiülemad kol. L e p p ja kol. A s m u s jne. Balli awas rügül kol. W. K o e h, terwitades kokkutulnud külalisi. 4. ja 5. jalawäepataljoni ning 3. suurtükiwäegrupi poolt anti rügemendi ohwitseridekogule ühise kingitusena üle wäärtuslik komplekt lauahõbedat ning reserwohwitseride Tapa sektsiooni poolt kristalli.

Lõbusad ja sõbralikud kooswiibimised külalislahkete soomusronglaste hulgas kestsid mõlemas kasiinos hommikutundideni, ning lahkudes wiis igaüks kaasa parimaid muljeid.

Perekonblikke teateid. Linna perekonnaseisuametis ametisse aualdasid abiellumisecks soowi Ewald Toome ja Walive Bohlmann, Edmund Kangur ja Klarissa-Leonora Damm. Sünde registreeriti möödunud kuu jooksul: Tiiu Eim, Hildar Peljats, Jaan Wiitpom ja Ülle Kurs; surnuid Aleksander Kirs ja Marie Reines.

Uusi eestipärasesid nimesid: Nimede eestistamise soowiawaldusi esitasid linna perekonnaseisuametile: Karla-Johannes Neuhaus — T e r m s, Anton Treimann — T a m m e r, Julianne-Wilhelmine Holmberg, tütre Helenaga — O l d m a, Aleksander Weerhaum (Weelhaum) ühes abik. Hilda-Johannaga — W a k s, Anna Wehlmann — W e e l m a a, Walwi Waima oma poja Georgile uueks eesnimeks A g o.

Tapa linnateenijate ühing korraldab lühiajalised eesti keele kursused. Tapa linnateenijate ühingu korraldusel algawad 7. jkp. linna algkooli ruumes lühiajalised eesti keele kursused, kus käsitatakse tänapäewa tähtsamaid kirjakeele reegleid ja sagedamini esinewaid wigu ametkirjawahetuses. Refereerib Tapa gümnaasiumi eesti keele õpetaja K. M e i k o p. Kursusist wõimaldatakse osa wõtta ka teiste asutuste ametnikel.

Ühingu algatus on tõesti tänuwäärne ja wäärib eeskuju wõtmist ka suuremaiski ametasutusis, kuna ametnikud iseseiswalt waewalt jõuawad sammu pidada meie kirjakeele reeglite arenguga.

Prefekt karistas tülitsejaid.

Prefekt karistas Käru wallas elutsewaid Otto Pärnikut, 26 a. wana, 50 kr. wõi 30 päewa arestiga, Theodor Padut, 22 a. wana ja Arnold Puurmanni, 28 a. wana, kumbagi 40-kr. wõi 20-päewase arestiga selles, et nad Lelle wallas Hiiekõnnu alewikus asetsewa Emiline Watteri õllekauplises lärmitsesid, norisid tüli kauplusesiibijatega ja kauplusest wäljudes on O. Pärnik wisanud puruks E. Watteri magamistoal 4 aknaruutu.

Särewere wallas Kõlsi asunduses elutsewat Willem Riikarti, 30 a. wana, karistas prefekt 40 kr. wõi 20 päewa arestiga selles, et ta Albu wallas Wetepere kõlas Otto Rombergi elukorteris koos Wäino Nõlwaki, Leopold Jalakase ja Rudolf Mathiesseniga lärmitses ja tülitses.

Wiru-Järwa prefekt karistas Aleksander L i p a t, 36 a. wana, pärit Ambla alewikust, ja Aleksander E l e m a a d, 34 a. wana, pärit Käraweteli, kumbagi 15-kroonise rahatrahwi wõi 15-ööpäewase arestiga selle eest, et nad 5. nov. s. a. Ambla alewikus Pikal tänawal wastastikku kaklesid, pekstes teineteise pähe puruks pudeleid. Joh. T a m m i s t e, 29 a. wana, pärit Ambla alewikust, sai karistada juhtimisloata mootorratta juhtimise eest 5-kr. rahatrahwiga wõi 2-ööpäewase arestiga.

Muljeid laupäevaõhtusest nukuteatrist Paides.

Eesti Draamateatri järjekordse ringreisi puhul esitati seekord nukuteatri etendusena G. Helbemäe 12-pildiline „Väikesed rändurid“, milline on kevadel esitatud sama autori „Varastatud unenägu“ järg.

Kui kevadine etendus leidis sooja poolehoidu ja andis lootusi, et E. Draamateater nukuteatri alal püüab pakkuda järjest paremat, siis kahjuks möödunud etenduse kohta seda mainida ei saa. „Väikesed rändurid“, kuigi nukuteatri tükk, oli loogikavaene ja elevuseta ning kujunes mudilasperele peagu täiesti mõistetamatuks. Selles oli palju vana Saksa „okasroosilikkust“ ning seegi oli esitatud sidumatult. Üksikuid kauneid pilte oli aga suutnud anda dekoraator, millistest võiks nimetada kõrbe ja põhjamaad. Nukukeste liikumises tundus ülepakkumist, milline eriti maksev „Pauka“ kohta, millist kujukest lasti armutult keksida ja pöörelda kui hampelmanni. Väikest mudilasperet oli aga Paide kohta seninähtamatul arvul. Kilkamist, naeru ja aplausi küllaldaselt.

Paide koolipidult.

Paide gümnaasiumi, progümnaasiumi ja kaubanduskeskkooli traditsiooniline mardiõhtu toimus laupäewal, 3. detsembril, progümnaasiumi 4. klassi korraldusel. Kooli saal oli dekoreeritud hiina stiilis. Maskisid oli millegipärast wähewõitu, ainult kümmekond. Õhtu eeskawa oli huwitaw ja mitmekesine. Maskidest esimese auhinna määriliseks tunnistati hiinlanna, kelleks ofutus kaubanduskooli õpilane Jüri Kard. 2. auhind anti hiinlasele — Jisak Spunginile progümnaasiumist ja 3. auhind wenelasele — Wladimir Uussaarele progümnaasiumist.

Karjalapse kannatusi julma peremehe juures.

Tapa jaoskonnakohtuniku juures oli arutusel 14-aastase tütarlapse Ida W i s s a k i süüdistus Nõmküla w. Uudekülas elutsewa taluperemehe Wold. Kalmiste wastu. W. Kalmiste oli tütarlapse kaubelnud endale karjalapseks, kohustudes ühtlasi hoolitsema tema kui alaealise eest. Tegelikult aga oli peremees kohelnud J. Wissakit hoopis julmalt, sundides teda tegema kõiki raskeid talutöid, ning kui iga töö oskamatu ning nõrga tütarlapse käes ei edenenud, siis peksnud wiimast korduwalt rusika ja jalaga, mõnikord isegi wiljahangu ning wikatiwarrega. Sealjuures antud J. Wissakile söögiks alawäärtuslikku toitu, sunnitud käima kogu suwe palja jalu ning pole kunagi pestud tema pesu, mille tõttu tütarlaps oli must ja täitanud. Armu pole peremees andnud talle ka siis, kui tütarlaps oli palja jalu töö olles wigastanud jala.

Kuna Wold. Kalmiste end kohtus tunnistas süüdi, karistas jaoskonnakohtunik teda ühekuise arestiga tingimisi.

Rakvere rinakonnakohus Paides.

Täna algasid Paides Rakwere rinakonnakohtu 1. astme kriminaalosakonna wäljasõidustungid, mis kestawad wiis päewa. Arutusel on terwe rida suuremaid kriminaalasju.

Ühistegevusõhtu Laupal.

Laupäewal, 3. dets. korraldati Türi Tarwitajate ühisuse poolt Laupa algkooli ruumes ühistegewuse õhtu. Teemal „Ühiskaubanduse saawutusi“ köneles agr. Tael ETK-st, mille järele Türi tegelaste poolt esitati ühistegelik näidend „Oli ja on“. Lõppsõna ütles Tarwitajate ühisuse juhatuselige M. Rõuk. Muide ühistegewuspäewal wiibis ka Riigiwolikogu liige kirjanik August Mälk. Rahwa osawõtt oli elaw.

Isamaliidu koosolek Türil.

Pühapäeval peeti Türil, kohaliku Isamaaliidu osakonna koosolekut. Koosoleku awas Türi linnawanem, osakonna esimees A. Wiirmaa. Selle järele esines pikema sõnawõtuga hr. Raudma, Riiklikust Propaganda Talitusest, kes selgitas praegust poliitilist seisukorda wälismail. Koosolekul wõeti wastu möödunud aasta aruanne ja kinnitati eelolewa aasta eelarwe ja tegewuskawa. Uude juhatusse waliti A. Wiirmaa, M. Rõuk, J. Witfut, A. Eensoo, prl. A. Sepp ja A. Wiks.

EESTI DRAAMATEATER

Tapal, teisipäewal, 6. detsembril kell 8 õhtul Noorsookaswatuse Seltsi saalis.

Laul tulipunasest lillest

H. Wälisalmi näidend 3 w.
J. Linnankoski samanimelise romaani järgi.
Näitejuht — Leo Kalmet.
Lawapildid — P. Raudwee.
Samas algusega kell 4 p. l.

Noorsooteatri nukuetendus „Väikesed rändurid“

G. Helbemäe lastenäidend 12 pildis.
Näitejuht — Wold. Alew.
Lawapildid — P. Raudwee.
Eelmüük Tarwit. Ühisuses.

Wäheprugitud 3-lambiline wälismaa

raadio-aparaat

(1937. a. tüüp) odawasti müüa Ambla wallas, Rawa algkoolis.

Karske noormees leiab kuu- wõi

aastasulase koha.

Küsida Paige konwendi kon-
Küsida Paide konwendi kon-

Wajatakse tallu

tüdrukut,

kes oskab karja talitada. Kaubelda Paides, Põllum. konwendi ruumes kolmapäewal, 7. dets. s. a. kell 17.

A.-ü. „Ühisele“ trükk. Tallinnas.